

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΑΣΙΑΤΙΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

*Γεωπολιτική Ανάλυση, Γεωστρατηγική Σύνθεση
και Σπουδές Άμυνας και Διεθνούς Ασφάλειας*

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΙΤΛΟ:

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ως Γεωπολιτικός Παράγοντας
Ανακατανομής Ισχύος στο Σύμπλοκο Ανατολικής Μεσογείου – Αιγαίου.
Ανάλυση βάσει των Γεωπολιτικών Πυλώνων Άμυνα/Ασφάλεια και Πολιτική

Επόπτες:

Ιωάννης Θ. Μάζης, κύριος επιβλέπων, Ομότιμος Καθηγητής, Τμήμα
Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, ΕΚΠΑ

Δρ Ελένη Μίχα, ΕΔΙΠ, Νομική Σχολή, ΕΚΠΑ

Ιωάννης Κωτούλας, Ιστορικός, Δρ. Φ. & Δρ Γεωπολιτικής, Τμήμα
Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, ΕΚΠΑ

Ονοματεπώνυμο: Αθανάσιος – Λάζαρος Μολδοβανίδης

Αθήνα, 2024

Στο σημείο αυτό, θα ήθελα να ευχαριστήσω το σύνολο των καθηγητών μου στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Γεωπολιτική Ανάλυση, Γεωστρατηγική Σύνθεση και Σπουδές Άμυνας και Διεθνούς Ασφάλειας για τις γνώσεις τις οποίες μου μεταλαμπάδευσαν κατά την φοίτησή μου. Τον κύριο επιβλέποντα, καθηγητή κ. Ιωάννη Μάζη, από κοινού με τους υπομονετικότετους επόπτες καθηγητές μου κ. Κωτούλα Ιωάννη, και Κα. Μίχα Ελένη, για την βοήθεια τους και την καθοδήγησή μέχρις ότου ολοκληρωθεί το παρόν πόνημα. Την Γραμματέα του Προγράμματος Κα. Κουλούρη Γεωργία, για την ατελείωτη υπομονή και κατανόησή της.

Τους γονείς μου και τον αδελφό μου, για τη συμπαράστασή τους και την ψυχολογική τους υποστήριξη όλο αυτό το διάστημα, και ιδιαίτερος τη μητέρα μου, χωρίς την οποία δεν θα είχα φοιτήσει εξ αρχής στο Πρόγραμμα.

Για το τέλος, τη Νανά μου.

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή.....	4
1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	4
1.2 Επισκόπηση Βιβλιογραφίας – State of the Art	7
1.3 Επισκόπηση της Νομικής Φύσης και Αντιμετώπισης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων	8
2. Μεθοδολογία	15
2.1 Περιγραφή της εφαρμοσθείσας μεθοδολογίας	15
2.2 Ανάλυση του θέματος με βάση την ορολογία της ΣΓΑ	18
2.3 Περιγραφή της Έρευνας	23
2.4 Ερευνητικοί Περιορισμοί.....	25
3. Συστημική γεωπολιτική ανάλυση.....	27
3.1 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις: Γεωπολιτικός Πυλώνας Άμυνας.....	29
3.1.2 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις: Γεωπολιτικός Πυλώνας Άμυνας/Ασφάλειας στο Υποσύστημα Ελλάδα – Τουρκία	32
3.2 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις: Γεωπολιτικός Πυλώνας Πολιτικής.....	43
3.2.1 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις: Γεωπολιτικός Πυλώνας Πολιτικής στο Υποσύστημα Ελλάδα – Τουρκία	44
4. Γεωπολιτικό υπόδειγμα	49
5. Γεωστρατηγική σύνθεση.	52
Επίλογος.....	54
6. Εικόνες – Πίνακες	57
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	62

1. Εισαγωγή

1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Αρχής γενομένης το έτος 2015, η Ελλάδα, και όχι μόνο, μιας και πρόκειται για ένα πανευρωπαϊκό πρόβλημα, ήρθε αντιμέτωπη με ένα τεράστιο κύμα ανθρώπων οι οποίοι ξεκινώντας από τις χώρες της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής, θέλησαν να περάσουν τα ευρωπαϊκά σύνορα. Άλλοι γιατί ήσαν εκτοπισμένοι / διωγμένοι από τις χώρες καταγωγής τους λόγω πολέμου ή λοιπών διωγμών (θρησκευτικών, πολιτικών, οικογενειακών, κλπ), άλλοι διότι μέσα από το πρόβλημα των «αληθώς» εκτοπισμένων βρήκαν μια πρώτης τάξεως ευκαιρία να αναζητήσουν ένα καλύτερο μέλλον για αυτούς και τις οικογένειές τους, σε ευρωπαϊκό έδαφος. Σε αυτές όμως τις δύο κατηγορίες, υπήρξε κρυμμένη και μια «υποκατηγορία», αυτοί οι οποίοι είτε στη Μέση Ανατολή είτε αλλού, πολέμησαν στο πλευρό των φανατικών του αυτοαποκαλούμενου «Ισλαμικού Κράτους», το οποίο ήταν και η βασική πηγή «παραγωγής» των μεταναστευτικών αυτών κυμάτων.

Στο σημείο αυτό, ο γράφων θα ήθελε να επισημάνει πως καθώς η ιδιότητα του πρόσφυγα (είτε με διεθνή είτε με επικουρική προστασία) αποδίδεται στον αιτούντα μόνον κατόπιν απόφασης του κράτους υποδοχής, στο παρόν πόνημα τα άτομα τα οποία εισήλθαν των ελληνικών συνόρων, με τρόπο παράτυπο και παράνομο, θα αναφέρονται ως «παράτυποι μετανάστες», ο οποίος έχει κριθεί ως ο καταλληλότερος και πλέον δόκιμος όρος περιγραφής αυτών. Σε αυτή την κατηγορία ανθρώπων, δεν εντάσσονται όσοι – μετέπειτα – κατέθεσαν αίτηση βούλησης ασύλου (οι οποίοι θα αναφέρονται ως «αιτούντες άσυλο» ή «αιτούντες διεθνή προστασία»), καθώς και όσοι έπειτα από απόφαση του Κράτους, τους χορηγήθηκε κάποιας μορφής προστασία η οποία προβλέπεται από το Διεθνές Δίκαιο και τη Σύμβαση του 1951 για τους Πρόσφυγες.

Σχεδόν την ίδια με την ανωτέρω περίοδο, άρχισαν σε διεθνές επίπεδο να δημιουργούνται και μάλιστα με ταχύτατα αυξανόμενο ρυθμό νέες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, οι οποίες είχαν ως βασικό – και μόνο πολλές φορές – στόχο την «παροχή βοήθειας στην αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης», καθώς και την «διάσωση και παροχή πρώτων βοηθειών», φράσεις οι οποίες συναντώνται σε πλείστα καταστατικά τέτοιων Οργανώσεων περιγράφοντας τον σκοπό τους.

Φυσικά, Οργανώσεις σε οποιαδήποτε νομική μορφή με ίδιο ή παραπλήσιο σκοπό υπήρχαν και πριν την κρίση του 2015. Είναι άλλωστε γνωστός σε παγκόσμιο επίπεδο ο όρος «Κοινωνία των Πολιτών», αρχικά χρησιμοποιηθείς από τον Adam Ferguson και χρονολογικά ταυτισμένος με τον σκωτσέζικο διαφωτισμό¹, που σε έναν απλουστευμένο και σταχυολογημένο ορισμό αυτού, αποτελείται από άτομα ή και οργανώσεις ατόμων και κυρίως κοινωνικές δράσεις αυτών, που δεν συνδέονται με οποιονδήποτε τρόπο με το εκάστοτε κράτος ή κράτη εντός του οποίου/των οποίων δραστηριοποιούνται. Στην Ελλάδα δε, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και η θεωρητική και βιβλιογραφική ενασχόληση με αυτές, θα μπορούσαμε να πούμε ότι έλαβε χώρα χρονικά μετά τη δεκαετία του 90², με ελάχιστες αναφορές στη δράση και τη φύση τους. Άλλωστε, και κυρίως όσον αφορά στις πολιτικές/οικονομικές/γεωπολιτικές συγκυρίες που ευνοούν την εμφάνιση και εξάπλωση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, εμπόλεμες συρράξεις και συγκρούσεις υπήρχαν ανέκαθεν στον πλανήτη, με αποτέλεσμα να υπάρχουν διαρκώς μετακινούμενοι πληθυσμοί. Ανάμεσα σε αυτές τις νέες, λοιπόν, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, δημιουργήθηκαν και κάποιες οι οποίες – με βάση τα όσα προέκυψαν κατά την έρευνα για τη συγγραφή του παρόντος - είχαν ως απώτερο σκοπό όχι την «παροχή βοήθειας στην αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης», αλλά την εύρεση «διαδρόμων» προς διευκόλυνση της παράτυπης και παράνομης εισόδου στην Ελλάδα, αλλά και τη δημιουργία ενός κλίματος, όχι τόσο υπέρ των παράτυπων μεταναστών, αλλά κατά του ελληνικού κράτους.

Αντικείμενο του πονήματος αυτού, θα είναι η εφαρμογή της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης στο Σύμπλοκο της Ανατολικής Μεσογείου - Αιγαίου, ενώ οι πυλώνες της Γεωπολιτικής των οποίων θα γίνει χρήση στο υπό μελέτη Σύστημα Ελλάδος – Τουρκίας είναι αυτοί της Άμυνας και της Πολιτικής.

Ένα από τα εξεταζόμενα στην παρούσα υποσυστήματα, είναι αυτό της Ελλάδος με την Τουρκία.. Και οι λόγοι φυσικά είναι προφανείς. Οι δύο αυτές χώρες οι οποίες είναι το σύνορο, φυσικό και πραγματικό, της Ευρώπης και της «Δύσης» με την Ασία και την «Ανατολή», από αρχαιοτάτων χρόνων βρίσκονται σε μια διαρκή «αντιπαράθεση», η οποία ενδεχομένως σε μεγάλο βαθμό να οφείλεται

¹ Gellner 1996:112; (Gellner, E. 1996, «Η κοινωνία πολιτών και οι αντίπαλοι της: συνθήκες ελευθερίας»)

² Σκλιάς Π, Ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανισμών (ΜΚΟ) στην εποχή της παγκοσμιοποίησης: θεωρητικές προσεγγίσεις

ακριβώς σε αυτή τη γεωγραφική τους θέση, η οποία εκτός από το φυσικό σύνορο δύο ηπείρων είναι και το σύνορο μεταξύ δύο τελείως διαφορετικών πολιτισμών, και θρησκειών. Από την Τροία και την «Ωραία Ελένη», μέχρι το αίτημα για αποστρατιωτικοποίηση νησιών του Αιγαίου, οι δύο αυτές χώρες δείχνουν να προσπαθούν να επεκτείνουν, να αποδείξουν ή να διατηρήσουν τη γεωπολιτική τους θέση. Συνέπεια αυτού, υπήρξαν άτομα – και νομικές οντότητες – εκατέρωθεν τα οποία χρησιμοποίησαν τις ανθρώπινες ροές με σκοπό να τροφοδοτήσουν αυτή την «μάχη εις το διηνεκές».

Σκοπός, λοιπόν, του παρόντος είναι η όσο το δυνατόν καλύτερη και πληρέστερη μελέτη και παράθεση γεγονότων και στοιχείων γύρω από τα ανωτέρω αναφερόμενα γεγονότα και ζητήματα, προκειμένου να εξαχθεί ένα συμπέρασμα για το κατά πόσο και σε ποιο βαθμό, η δυναμική των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, λειτουργώντας ως γεωπολιτικός παράγοντας, επηρέασε και εξακολουθεί να επηρεάζει την ισχύ ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία, ανακατανέμοντας αυτή κατά περίπτωση.

Ως επίλογο της εισαγωγής, ο γράφων θα ήθελε να επισημάνει πως διαχρονικά οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν αποδείξει τόσο την αξία τους όσο και την προσφορά τους στην παγκόσμια κοινότητα. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο, το γεγονός πως ως θεματοφύλακας του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου νοείται μια Μη Κυβερνητική Οργάνωση, η επονομαζόμενη «International Committee of the Red Cross», δηλαδή ο «Ερυθρός Σταυρός». Οργανώσεις υπό οιαδήποτε μορφή, οι οποίες έχουν ως πραγματικό τους στόχο και σκοπό την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την παροχή βοήθειας, και αυτόν ακριβώς πραγματώνουν, σε καμία περίπτωση δεν μπορούν ή τουλάχιστον δεν έχουν ως απώτερη επιθυμία να επηρεάσουν – τουλάχιστον με τον τρόπο τον οποίο μελετά το παρόν – τις σχέσεις και την ισχύ μεταξύ δύο ή περισσότερων δρώντων. Υπό αυτό το πρίσμα, το παρόν έχει ως κύριο αντικείμενο μελέτης, εκείνες ακριβώς τις Οργανώσεις, οι οποίες ιδρύθηκαν από την περίοδο 2014 – 2015 και μέχρι τη συγγραφή του παρόντος, και που ενώ φαινομενικά εκ του καταστατικού σκοπού τους, παρουσιάζονται, και ως ένα βαθμό, επιτελούν ανθρωπιστικό έργο, στην πραγματικότητα καταλαμβάνονται να κινούνται και εκτός του «τυπικού» αυτού σκοπού τους επιδιώκοντας και πολλές φορές επιτυγχάνοντας να διαμορφώσουν καταστάσεις.

1.2 Επισκόπηση Βιβλιογραφίας – State of the Art

Το θέμα το οποίο και θα μελετηθεί στην παρούσα, όπως προκύπτει και από τα ανωτέρω είναι ένα ζήτημα το οποίο γεννήθηκε στην Ελλάδα την περίοδο 2014 – 2015. Ως εκ τούτου δεν υπάρχει συγκεκριμένη βιβλιογραφία η οποία να αναλύει και να μελετά το πως επηρεάζουν γεωπολιτικά οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Πέρα από τη βασική και θεμέλια βιβλιογραφία, η οποία αφορά το διεθνές δίκαιο, καθώς και την επιστήμη της γεωπολιτικής και τη μεθοδολογία της, το παρόν πόνημα θα προσπαθήσει να μελετήσει το συγκεκριμένο θέμα, λαμβάνοντας πληροφορίες κυρίως από αρθρογραφία, δημοσιογραφική έρευνα και πληροφορίες κρατικών αρχών.

Το γεγονός πως δεν υπάρχει προηγούμενη βιβλιογραφία πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, καθώς και το ότι πρόκειται για ζήτημα το οποίο έχει ανακύψει την τελευταία δεκαετία, δημιούργησε τα εξής δύο προβλήματα:

Το πρώτο πρόβλημα είναι το γεγονός ότι ο γράφων θα πρέπει να συγκεντρώσει τις πληροφορίες του από εκατοντάδες δημοσιογραφικές ή μη πηγές, να τις αξιολογήσει στο βαθμό του δυνατού και εν συνεχεία να βασιστεί σε στοιχεία των περισσότερο αξιόλογων και έγκυρων πηγών, χωρίς να υπάρχει μια «δεξαμενή» πληροφοριών πάνω στις οποίες θα μπορεί να βασιστεί.

Το δεύτερο πρόβλημα, είναι πως για το υπό μελέτη ζήτημα, δεν υπάρχει κανένα απολύτως ποσοτικό στοιχείο πριν το έτος 2019. Όσα στοιχεία υφίστανται διαθέσιμα (τουλάχιστον επισήμως), προέρχονται από το μητρώο που άρχισε να λειτουργεί έκτοτε. Το συγκεκριμένο πρόβλημα, όμως, θα αναλυθεί μεταγενέστερα κατά τη διάρκεια της μελέτης.

Εν κατακλείδι, με την παρούσα εργασία θα επιχειρηθεί να καλυφθεί το κενό το οποίο έχει δημιουργηθεί από την έλλειψη μιας συνολικής ποιοτικής επιστημονικής έρευνας πάνω στο υπό μελέτη ζήτημα.

1.3 Επισκόπηση της Νομικής Φύσης και Αντιμετώπισης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Για τους σκοπούς εμβάθυνσης και γενικότερης αντίληψης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, κρίνεται σκόπιμο από το γράφοντα, να προβεί σε μία ευσύνοπτη αλλά συνάμα περιεκτική παράθεση των βασικότερων νομικών χαρακτηριστικών των οργανώσεων αυτών, εκκινώντας από τον τρόπο και τις προϋποθέσεις συστάσεώς τους, μέχρι τον τρόπο λειτουργίας τους και χρηματοδότησής τους από το εθνικό μας σύστημα.

Είναι καταρχήν αναγκαίο να καταστεί σαφές, όπως προεκτέθηκε, ότι οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις εντάσσονται σε αυτό που αποκαλούμε «κοινωνία των πολιτών», όρος που συναντάται στη βιβλιογραφία με τρεις διαφορετικές σημασίες (όχι αμοιβαία αποκλειόμενες)³: Πρώτον, ως το «κοινωνικό συνεταιρίζεσθαι», δηλαδή η δυνατότητα των πολιτών να συνεργάζονται για την παραγωγή του κοινού καλού. Δεύτερον, ως η «καλή κοινωνία», που συνήθως συνδέεται με διαδικασίες εκδημοκρατισμού. Τρίτον, ως η «δημόσια σφαίρα», δηλαδή ως ένας χώρος δημόσιας διαβούλευσης.

Σε όποια από τις παραπάνω σημασίες και αν εντάξει κανείς την Κοινωνία των Πολιτών, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούν βασικό και θεμελιώδες κομμάτι της, ως μια νέα μορφή οργανωμένης δράσης των πολιτών⁴. Ο όρος χρησιμοποιήθηκε αρχικά στο άρθρο 71 του Καταστατικού Χάρτη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (Non Governmental Organisation)⁵ για να περιγράψει μη κερδοσκοπικές οργανώσεις με διεθνή συνήθως παρουσία, οι οποίες δεν αποτελούν διεθνείς οργανισμούς αλλά στηρίζονται στην ιδιωτική πρωτοβουλία και κρατικές επιχορηγήσεις και είναι ανεξάρτητες από τα κράτη. Σύμφωνα με τον ορισμό των Gordenker και Weiss, οι ΜΚΟ αποτελούν οργανώσεις ιδιωτικές και θεσμικά αυτόνομες από το κράτος, που έχουν μία στοιχειώδη θεσμική οντότητα που αφορά την οργάνωση και τη διάρκεια των δραστηριοτήτων τους, διανέμουν τα κέρδη μόνο για τους σκοπούς της οργάνωσης, προσδιορίζουν με τις καταστατικές τους αρχές

³ Μποτετζάγιας Ι. Α., (2017) ΜΚΟ και Κοινωνία Πολιτών, μια προβληματική σχέση: η περίπτωση των ελληνικών Μη Κυβερνητικών Περιβαλλοντικών Οργανώσεων, σελ. 71-72, Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, Τόμος 27 (1)

⁴ Στραβοσκούφης Θ., (2016), Κοινωνική ανάπτυξη, κοινωνία πολιτών και ΜΚΟ. Ένας διαδραστικός θεσμικός μηχανισμός, σελ. 111, The Greek Review of Social Research, 120

⁵ United Nations, ηλεκτρονική σελίδα οργανισμού, άντληση Απρίλιος 2024, <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/chapter-10>

τις λειτουργίες τους αυτόνομα και ανεξάρτητα από άλλες διοικητικές αρχές και εν τέλει τείνουν στη δημιουργία δραστηριοτήτων που στόχο έχουν την εκπροσώπηση διαφόρων κοινωνικών ομάδων αλλά και τη δημιουργία οργανωμένης βοήθειας προς τρίτους ⁶.

Σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, Μη Κυβερνητική Οργάνωση καλείται κάθε νομικά συγκροτημένη οργάνωση που δημιουργήθηκε από φυσικά ή νομικά πρόσωπα και λειτουργεί ανεξάρτητα από την καθεστηκυία κυβέρνηση. Η απουσία κρατικού ελέγχου δε συνεπάγεται απαγόρευση χρηματοδότησης από κρατικά κονδύλια.

Φυσικά, όπως προαναφέρθηκε οι ΜΚΟ δεν αποτελούν αποκλειστικά ελληνικό φαινόμενο. Αντιθέτως, ΜΚΟ όχι μόνο υφίστανται σε παγκόσμιο επίπεδο ⁷, αλλά πολλές από αυτές έχουν ταυτόχρονη παρουσία και δράση σε περισσότερα κράτη⁸. Κάτι που μάλιστα σε ορισμένες περιπτώσεις είναι αναγκαστικό, δεδομένου ότι για την εκπλήρωση του σκοπού τους απαιτείται η παρουσία τους σε όποια περιοχή της υφελίου ανακύπτει πρόβλημα που εμπίπτει στο σκοπό τους. Για παράδειγμα, στην περίοδο που πραγματεύεται η παρούσα εργασία, ήταν απολύτως εύλογο και αναμενόμενο για Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις με σκοπό ανθρωπιστικό να δραστηριοποιηθούν στην Ελλάδα για την παροχή βοήθειας.

Με τα ανωτέρω δεδομένα, είναι σαφές πως οι συνθήκες και οι αιτίες εμφάνισης των ΜΚΟ σε κάθε χώρα δεν υπήρξαν ίδιες. Σε ό, τι αφορά την Ελλάδα, ως τα μέσα της δεκαετίας του 1990, οι περισσότερες ΜΚΟ είχαν χαρακτήρα ομάδων πίεσης, συχνά συνδεδεμένων με πολιτικά κόμματα ή άλλους ανεξάρτητους πολιτικούς μηχανισμούς. Εν συνεχεία αναπτύχθηκαν κατά βάση ως αποτέλεσμα κρατικών αποφάσεων και πρωτοβουλιών, εκ των άνω προς τα κάτω, και όχι από κάτω προς τα πάνω (bottom to top) όπως συνήθως συμβαίνει ⁹.

⁶ *Gordenker L & Weiss Th.*, *Pluralizing global governance: Analytical approaches and dimensions* στο συλλογικό έργο *NGOs, The UN & Global Governance*, Boulder Co., Lynne Rienner Publishers, σελ. 17-47, *Salamon L & Anheier H.K.*, *In search of the Non Profit Sector I: The question of definitions*, Baltimore, MD, John Hopkins University, John Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project, Working Paper No. 2, 1992

⁷ Δε μπορεί να λεχθεί με απόλυτο τρόπο ότι υφίστανται σε όλες τις χώρες του κόσμου

⁸ Διαδικτυακή πλατφόρμα *Human Rights Careers*, άντληση Απρίλιος 2024, <https://www.humanrightscareers.com/issues/biggest-ngos-in-the-world/>

⁹ *Αφουξενίδης Α.* (2015). Όψεις της κοινωνίας πολιτών στην Ελλάδα: Το παράδειγμα των περιβαλλοντικών και αντιρατσιστικών ΜΚΟ, σελ. 164, *Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, 16

Αναφορικά με τη νομική μορφή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, αυτές κατατάσσονται στην κατηγορία των Μη Κρατικών Νομικών Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου, με μη Κερδοσκοπικό χαρακτήρα. Στον Ελληνικό Αστικό Κώδικα τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου με μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα είναι το σωματείο, η αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία, το ίδρυμα και η επιτροπή εράνου. Στην καθημερινή πρακτική, οι ενδιαφερόμενοι για τη δημιουργία μίας ΜΚΟ συνήθως επιλέγουν είτε τη μορφή του σωματείου είτε τη μορφή της αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας. Όλες οι ανωτέρω κατηγορίες Μη Κρατικών Νομικών Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου με Μη Κερδοσκοπικό Χαρακτήρα, ρυθμίζονται από τα άρθρα 741-784 του Αστικού Κώδικα¹⁰.

Για τους σκοπούς και τη θεματολογία της παρούσας μελέτης, κρίνεται αναγκαίο να γίνει αναφορά στο ΦΕΚ Β3820/09-09-2020 ¹¹, το οποίο αφορά τον καθορισμό λειτουργίας του Μητρώου Ελληνικών και Ξένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και του Μητρώου Μελών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, που δραστηριοποιούνται σε θέματα διεθνούς προστασίας, μετανάστευσης, και κοινωνικής ένταξης εντός της Ελληνικής Επικράτειας. Δημιουργείται και θεσπίζεται λοιπόν η υποχρέωση όλων των δραστηριοποιούμενων στη χώρα ΜΚΟ ελληνικών και διεθνών για την εγγραφή τους στο ανωτέρω μητρώο, το οποίο έχει συσταθεί και λειτουργεί στο Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, εφόσον επιθυμούν να παρέχουν στο πλαίσιο δραστηριοτήτων τους και προς εξυπηρέτηση του συστατικού σκοπού τους, υπηρεσίες νομικές, ιατρικές, υπηρεσίες υλικών υποδομών καθώς και ψυχοκοινωνικές.

Σε συνέχεια της θέσπισης υποχρέωσης εγγραφής στο μητρώο, έλαβε χώρα μια πρώτη καταγραφή των υφισταμένων ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον ως άνω τομέα (τουλάχιστον όσων συμμορφώθηκαν με την υποχρέωση και δέχτηκαν να καταγραφούν). Υποβλήθηκαν 264 αιτήσεις, 164 εκ των οποίων απορρίφθηκαν. Επισημαίνεται ότι ο αριθμός των αιτήσεων (υποβληθεισών και απορριφθεισών) δεν αντιστοιχεί σε αριθμό ΜΚΟ, καθότι από την ίδια ΜΚΟ ενδέχεται να έχουν υποβληθεί περισσότερες αιτήσεις, αν για παράδειγμα απορρίφθηκε μία πρώτη και

¹⁰ Ηλεκτρονική μορφή ελληνικού Αστικού Κώδικα, διαδικτυακή σελίδα Υπουργείου Δικαιοσύνης, άντληση Μαΐος 2024, σελ. 218 – 233, <https://www.ministryofjustice.gr/wp-content/uploads/2019/10/%CE%91%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CE%9A%CF%8E%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%82.pdf>

¹¹ Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, αριθμός φύλλου 3820, Τεύχος Δεύτερο, 09 Σεπτεμβρίου 2020

έγινε δεκτή μία δεύτερη. Κατά την έρευνα παρατηρήθηκε απόρριψη των αιτήσεων τόσο για τυπικούς (πχ έλλειψη δικαιολογητικών), όσο και για ουσιαστικούς λόγους (πχ έλλειψη προϋποθέσεων). 87 ΜΚΟ ολοκλήρωσαν την εγγραφή τους, εκ των οποίων κατά τη συγγραφή του παρόντος, 4 εξ αυτών τελούν σε αναστολή και 1 έχει απενεργοποιηθεί. Ο αριθμός εγγεγραμμένων και ενεργών Μελών ΜΚΟ κατά τη συγγραφή του παρόντος είναι 2124 ¹². Κατά το χρόνο συγγραφής της παρούσας, στο Μητρώο βρίσκονται εγγεγραμμένες 83 ΜΚΟ ¹³. Από μια δειγματοληπτική εξέταση αυτών, διαπιστώνονται ορισμένα ενδιαφέροντα ευρήματα . Για παράδειγμα, διαπιστώνεται ότι η πλειονότητα των εγγεγραμμένων ΜΚΟ έχουν μορφή Αστικής Μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας (ΑΜΚΕ). Αποτελεί υπόθεση του γράφοντος ότι ο συγκεκριμένος τύπος νομικού προσώπου επιλέγεται για το λόγο ότι αφενός διασφαλίζει (υποχρεωτικά) το μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα, αφετέρου χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη ευκολία στη σύσταση και τη λειτουργία της σε σχέση με τις άλλες μορφές μη κερδοσκοπικών νομικών προσώπων που προβλέπει το αστικό δίκαιο. Για παράδειγμα, για τη σύσταση σωματείου απαιτείται ελάχιστος αριθμός 20 μελών και εγγραφή του σε δημόσιο βιβλίο στο πρωτοδικείο της έδρας, της οποίας εγγραφής προηγείται έγκριση από τον τοπικά αρμόδιο Ειρηνοδίκη με διάταξη του ¹⁴ (δηλαδή μια πολύμηνη διαδικασία στην καλύτερη περίπτωση), ενώ για τη σύσταση ΑΜΚΕ απαιτείται μόνο η εγγραφή της εταιρείας στο Γενικό Εμπορικό Μητρώο ¹⁵, και μπορεί να συσταθεί και με λιγότερα των 20 μελών ¹⁶.

Επιπλέον, πρέπει να επισημανθεί ότι η συγκεκριμένη νομική μορφή επιλέγεται συχνά ακριβώς επειδή αφορά ΜΚΟ με διεθνική δράση, που δε συστήνονται πρώτη φορά στην Ελλάδα, αλλά υφίστανται ήδη και δραστηριοποιούνται σε άλλες χώρες, και επιθυμούν να επεκτείνουν την δράση τους και στην Ελλάδα, η δε δραστηριότητά τους στην Ελλάδα συχνά έχει και πρόσκαιρο χαρακτήρα, για την αντιμετώπιση ενός προβλήματος για συγκεκριμένη περίοδο. Η συγκεκριμένη νομική μορφή, εκτός από ταχύτητα και διευκολύνσεις στη

¹² Τα ανωτέρω στοιχεία προέρχονται από γραπτή επικοινωνία του γράφοντος με το αρμόδιο Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, με ημερομηνία 18/01/2024

¹³ Διαδικτυακή πύλη Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου για τις εγγεγραμμένες στο Μητρώο Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, άντληση στοιχείων Δεκέμβριος, 2022, <https://ngo.migration.gov.gr/registered.php>

¹⁴ Παναγιωτόπουλος Δ, Αθλητικό σωματείο, σελ. 41-42, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2022

¹⁵ Σωτηρόπουλος Γ, Προσωπικές εταιρείες, σελ. 376-377, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2023

¹⁶ Πλιάκος Α, Εισαγωγή στο οικονομικό δίκαιο, σελ. 238, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2011

λειτουργία της, εξασφαλίζει και μειωμένα διοικητικά βάρη και επιβαρύνσεις (οικονομικές και μη).

Περαιτέρω, σημαντικό είναι να προβούμε και στην εξής διάκριση. Πρέπει να αντιμετωπίζονται χωριστά και με διακριτό τρόπο, οι ΜΚΟ που έχουν εγγραφεί στο Μητρώο, αλλά και οι ΜΚΟ που έχουν κάποια νομική μορφή αλλά δεν έχουν εγγραφεί για οποιονδήποτε λόγο στο Μητρώο, από διάφορες ομάδες εθελοντών («ατάκτων») που δραστηριοποιούνται άτυπα, χωρίς οργανωμένο νομική μορφή. Η επισήμανση αυτή είναι αναγκαία καθότι, ειδικά στην Ελλάδα, η δραστηριοποίηση τέτοιου τύπου «ομάδων» υπήρξε έντονη, και σε πολλές περιπτώσεις δημιούργησε προβλήματα, ιδίως ως προς την δυνατότητα ελέγχου και επιβολής κυρώσεων. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ένας από τους λόγους δημιουργίας του Μητρώου ήταν και ο αποκλεισμός αυτών, που είτε θα αναγκάζονταν να λάβουν κάποια νομική μορφή για να δραστηριοποιηθούν επισήμως ως ΜΚΟ, είτε θα αναγκάζονταν εμμέσως, εξαιτίας της μη εγγραφής τους στο Μητρώο, να απέχουν της δραστηριότητας στον τομέα αυτό.

Στην πραγματικότητα, η δημιουργία του Μητρώου, είχε ως απώτερο και πρώτιστο σκοπό την κατά κάποιο τρόπο χαρτογράφηση των ενεργών Μη Κερδοσκοπικών Οργανώσεων στη χώρα, προς διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος και προς επίτευξη της κατά το δυνατό μεγαλύτερης διαφάνειας κατά τη λειτουργία τους. Πέρα δε από το γεγονός ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ΜΚΟ επιδιώκουν τη διεκδίκηση εθνικών πόρων για τη χρηματοδότηση της δραστηριότητάς τους, και εξ' αυτού του λόγου ήτο επιτακτική η καταγραφή τους, δεν θα πρέπει να παροράται και η σημασία που έχει αυτή η κατ' ελάχιστο κρατική εποπτεία, προς διασφάλιση των απαραίτητων εχεγγύων όσον αφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο, των προσφύγων και των λοιπών ομάδων που επιθυμούν την ομαλή ένταξή τους στο κοινωνικό εθνικό σύνολο. Άλλωστε από μία απλή επισκόπηση των απαιτούμενων δικαιολογητικών εγγράφων για την εγγραφή της εκάστοτε ΜΚΟ που επιθυμεί τη δραστηριοποίησή της στην Ελλάδα, γίνεται απόλυτα σαφές ότι πραγματοποιείται μία ενδελεχής έρευνα όχι μόνο των οικονομικών στοιχείων του εκάστοτε αιτούμενου την εγγραφή του νομικού προσώπου, αλλά και του διοικητικού του συμβουλίου με την καταγραφή των μελών του, του καταστατικού του, των υπαλλήλων του, ακόμη και των εθελοντών του, της κινητής και ακίνητης περιουσίας του.

Στην πραγματικότητα είναι η πρώτη φορά που επιχειρήθηκε να οργανωθεί σε ένα μεγάλο βαθμό ο τρόπος λειτουργίας των Μη Κερδοσκοπικών Οργανώσεων, ενώ είναι σημαντικό να υπογραμμισθεί ότι παλαιότερες προσπάθειες κατά τα έτη 2016 και 2018, δεν θέσπιζαν κανένα απολύτως μέτρο για το σκοπό επίτευξης της πιστοποίησης και διαπίστευσης των φυσικών προσώπων που μετείχαν στις οργανώσεις αυτές, ενώ περαιτέρω για πρώτη φορά προβλέπονται οι όροι και οι προϋποθέσεις απώλειας της ιδιότητας του μέλους μίας ΜΚΟ ¹⁷.

Σε κάθε περίπτωση, τόσο ο ως άνω πολυεθνικός χαρακτήρας ορισμένων ΜΚΟ, όσο και η δράση αυτών των άτυπων «ομάδων» χωρίς συγκεκριμένη νομική μορφή, που εκ των πραγμάτων δεν περιορίζονται (από νομικής άποψης) σε συγκεκριμένη χώρα, έχουν κατά καιρούς δημιουργήσει ζητήματα ως προς τη νομική τους αντιμετώπιση. Ενδεικτικά, τίθενται ζητήματα σε σχέση με το εφαρμοστέο δίκαιο για αξιόποινες πράξεις που διενεργούνται στην Ελλάδα είτε από μια ΜΚΟ που η έδρα της βρίσκεται στο εξωτερικό, είτε από φυσικά πρόσωπα αλλοδαπής καταγωγής, αλλά και ζητήματα σε σχέση με τη χρηματοδότησή τους όταν αυτή προέρχεται από το εξωτερικό. Ειδικά δε σε ό, τι αφορά τις άτυπες «ομάδες εθελοντών», αποτελεί μείζον νομικό πρόβλημα η συλλογική αντιμετώπισή τους χωρίς να έχουν κάποια οργανωμένη μορφή, και δη προκειμένου για την απόδοση υπαιτιότητας και ευθυνών σε μια συλλογικότητα που (νομικά) δεν υφίσταται.

Πρέπει πάντως να επισημανθεί ότι πολλά μέτρα που έχουν ληφθεί από κράτη στην κατεύθυνση περιορισμού και ελέγχου της δράσης των ΜΚΟ, έχουν εγείρει αντιρρήσεις από μέρος της διεθνούς κοινότητας. Ενδεικτικά αναφέρεται το Ψήφισμα 2226/2018 της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, δια του οποίου εξυψώθηκε ο ρόλος και η σημασία των ΜΚΟ στον εκδημοκρατισμό ορισμένων κοινωνιών, στην εγκαθίδρυση του κράτους δικαίου και στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και εκφράστηκε η ανησυχία για τον περιορισμό της δράσης τους με ορισμένα κράτη-μέλη, ειδικά στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με ειδική αναφορά σε θέσπιση υποχρεώσεων των ΜΚΟ να αυτοαπογραφούν, εισαγωγή προϋποθέσεων για τη λήψη χρηματοδότησης, παρενόχληση από κρατικά όργανα κατά τη δράση τους, αλλά και στην ύπαρξη ευθείων απειλών κατά ηγετών και μελών ΜΚΟ για παρεμπόδιση της δράσης τους.

¹⁷ Ηλεκτρονική μορφή εφημερίδας «Liberal», άντληση Νοέμβριος 2020, <https://www.liberal.gr/politiki/xekatharizei-topio-me-tis-mko-pliris-elegchos>

Περαιτέρω, όσον αφορά στον τρόπο χρηματοδότησης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, θα πρέπει αυτός να διακριθεί σε δύο βασικούς πυλώνες, στην κρατική χρηματοδότηση και την κατά κάποιο τρόπο λεγόμενη αυτοχρηματοδότηση. Είναι σαφές ότι ένα νομικό πρόσωπο σαν τις ΜΚΟ, που δεν επιδιώκει κερδοσκοπικό σκοπό, με άλλα λόγια δεν μπορεί να προσπορίσει οικονομικό όφελος και οικονομικό κέρδος από οιαδήποτε επιχειρηματική δραστηριότητα, είναι καίριο να χρηματοδοτείται προκειμένου να δύναται να φέρει εις πέρας τον καταστατικό σκοπό του. Η πλήρωση δε του σκοπού των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, απαρτίζεται από μία σειρά εξόδων και πάγιων δαπανών, που όπως είναι απόλυτα φυσιολογικό θα πρέπει να καλυφθούν με κάποιο τρόπο. Εξοπλισμοί, ασφάλειες, τρόφιμα, ενοίκια, εξυπηρέτηση λογαριασμών κοινής ωφέλειας, προσωπικό πλήρους ή και μερικής απασχόλησης, είναι μόνο μερικά παραδείγματα των παγίων εξόδων λειτουργίας μίας δραστήριας ΜΚΟ. Πέρα λοιπόν από τις κρατικές επιχορηγήσεις και τις δημόσιες χρηματοδοτήσεις, πηγές εσόδων για μία ΜΚΟ, μπορούν να αποτελέσουν οι εισφορές των μελών της, οι δωρεές και οι χορηγίες, οι έρανοι, καθώς και η ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών¹⁸.

¹⁸ Εγχειρίδιο για την Ίδρυση και Χρηματοδότηση των ΜΚΟ, NGEurope, έκδοση 2017, άντληση Μάιος 2022, https://ngeurope.net/sites/default/files/output/files/io7_gr.pdf

2. Μεθοδολογία

2.1 Περιγραφή της εφαρμοσθείσας μεθοδολογίας

«Γεωπολιτική ανάλυση ενός γεωγραφικού συστήματος ανισορρόπου κατανομής ισχύος καλείται η γεωγραφική εκείνη μέθοδος η οποία μελετά, περιγράφει και προβλέπει τις συμπεριφορές και τις επιπτώσεις των σχέσεων των αντιτιθεμένων και διακριτών διεθνών δράσεων ανακατανομής ισχύος και των ιδεολογικών μεταφυσικών που τις καλύπτουν, στο πλαίσιο των γεωγραφικών συμπλόκων που οι δράσεις αυτές εντοπίζονται και λειτουργούν.»¹⁹. Αυτός ο απόλυτα εμπειρισταωμένος και περιεκτικός, ορισμός, της έννοιας της Γεωπολιτικής Ανάλυσης από τον καθηγητή κ. Ιωάννη Μάζη, είναι αυτό το οποίο έχει χαραχθεί στη μνήμη του γράφοντος πιο έντονα από το «σύντομο» - έως τώρα - ταξίδι του στην επιστήμη της Γεωπολιτικής. Είναι όμως και η βάση όλων όσων έχει έως τώρα διδαχθεί, και φυσικά η βάση της παρούσας μελέτης - εργασίας. Στο τέλος, δηλαδή, του παρόντος πονήματος, ο γράφων θα επιχειρήσει πέρα από την περιγραφή της έως τώρα ανακατανομής ισχύος στο υπό μελέτη Σύστημα η οποία θα προέρχεται από τη μελέτη των στοιχείων, να προχωρήσει και σε μια πρόβλεψη για την συνεχώς υπό διαμόρφωση και ανακατανομή ισχύ, τόσο στο υπό μελέτη Σύστημα, αλλά και στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή, δηλαδή στο Σύμπλοκο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και Ανατολικής Μεσογείου.

Βάση της Γεωπολιτικής Ανάλυσης, είναι η οικονομική γεωγραφία. Προκειμένου να υπάρξει μεγαλύτερη κατανόηση του τι ακριβώς είναι η Γεωπολιτική, καθώς και της μεθοδολογίας η οποία θα ακολουθηθεί στην παρούσα, θα πρέπει να αναφερθεί πως αντικείμενο μελέτης της οικονομικής γεωγραφίας, και κατ' επέκταση της ίδιας της Γεωπολιτικής, είναι η οικονομική δραστηριότητα και επέμβαση του ανθρώπου στο γεωγραφικό χώρο, καθώς και οι συσχετισμοί μεταξύ αυτής της δραστηριότητας του ανθρώπου με τη δημιουργία ή/και εξέλιξη επί μέρους οικονομικών χώρων στην επιφάνεια του πλανήτη²⁰.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, στο παρόν πόνημα, πρόκειται να γίνει μελέτη του θέματος αυτής με βάση τη Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση. Χρήσιμο, σε αυτό το

¹⁹ Ι.Θ. Μάζης, Γεωπολιτική: Η Θεωρία και η Πράξη, Εκδόσεις Παπαζήση, 2002, σελ. 30

²⁰ Από τις σημειώσεις των παραδόσεων του μαθήματος της Γεωπολιτικής του καθηγητή Ι.Θ.Μάζη στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Γεωπολιτική Ανάλυση, Γεωστρατηγική Σύνθεση, Σπουδές Άμυνας και Διεθνούς Ασφάλειας»

στάδιο, και πριν εισέλθουμε στο βασικό μέρος της παρούσας εργασίας, είναι να γίνει αναφορά στους ορισμούς της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης, να δοθεί δηλαδή στον αναγνώστη η ορολογία την οποία και θα συναντήσει εν συνεχεία.

Οι βασικοί ορισμοί τους οποίους και θα συναντήσουμε κατωτέρω, είναι το Σύστημα, το Σύμπλοκο, το Υπερσύστημα, το Υποσύστημα, ο Γεωπολιτικός Παράγοντας, και Πυλώνες Ισχύος. Το Υποσύστημα, είναι η ομοιογενής, ως προς την δράση και λειτουργία ενός γεωπολιτικού παράγοντος, εδαφική ενότητα²¹. Το Σύστημα είναι το ακριβές άθροισμα των εδαφικών ενότητων που αποτελούν τα γεωπολιτικά υποσυστήματα τα προσδιορισθέντα από τον εντοπισμό, την διακεκριμένη δράση και τη συστηματική και διακεκριμένη λειτουργία του συγκεκριμένου γεωπολιτικού παράγοντος στον φυσικό τους χώρο²². Το Σύμπλοκο, είναι η ευρύτερη, εν πολλοίς, γεωγραφική ενότητα του συστήματος²³. Ως Υπερσύστημα, καλείται το σύνολο των πόλων διεθνούς ισχύος που επηρεάζουν την δράση των γεωπολιτικών παραγόντων στο εσωτερικό των υποσυστημάτων και του αντιστοίχου συστήματος το οποίο τα εμπεριέχει²⁴. Μέρος του Υπερσυστήματος, φυσικά, είναι και το υπό μελέτη Σύστημα με τα Υποσυστήματά του. Γεωπολιτικός Παράγοντας, είναι εκείνος ο οποίος με τη δράση του και τη συμπεριφορά του προκαλεί την ανακατανομή ισχύος στο υπό μελέτη Σύστημα. Πυλώνας Ισχύος είναι η πτυχή ασκήσεως της επιρροής της ισχύος των εθνικοκρατικών οντοτήτων (ή

²¹ Μάζης Ι.Θ., Σωτηρόπουλος Ι., Δωματιώτη Ξ., Χαροκόπος Κ., Σαρλής Μ., Δήγκας Α., «ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Ολοκλήρωση διαδικασίας επιλογής και κατασκευής απλών και συνθέτων δεικτών των Γεωπολιτικών Πυλώνων: α) Οικονομίας και β) Άμυνας στο πλαίσιο της μεθοδολογίας της Συστημικής Γεωπολιτικής Αναλύσεως (Μάζης, 2012), Εργαστήριο Γεωπολιτισμικών Αναλύσεων Ευρύτερης Μέσης Ανατολής και Τουρκίας Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Αθήνα 2017

²² Μάζης Ι.Θ., Σωτηρόπουλος Ι., Δωματιώτη Ξ., Χαροκόπος Κ., Σαρλής Μ., Δήγκας Α., «ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Ολοκλήρωση διαδικασίας επιλογής και κατασκευής απλών και συνθέτων δεικτών των Γεωπολιτικών Πυλώνων: α) Οικονομίας και β) Άμυνας στο πλαίσιο της μεθοδολογίας της Συστημικής Γεωπολιτικής Αναλύσεως (Μάζης, 2012), Εργαστήριο Γεωπολιτισμικών Αναλύσεων Ευρύτερης Μέσης Ανατολής και Τουρκίας Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Αθήνα 2017

²³ Μάζης Ι.Θ., Σωτηρόπουλος Ι., Δωματιώτη Ξ., Χαροκόπος Κ., Σαρλής Μ., Δήγκας Α., «ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Ολοκλήρωση διαδικασίας επιλογής και κατασκευής απλών και συνθέτων δεικτών των Γεωπολιτικών Πυλώνων: α) Οικονομίας και β) Άμυνας στο πλαίσιο της μεθοδολογίας της Συστημικής Γεωπολιτικής Αναλύσεως (Μάζης, 2012), Εργαστήριο Γεωπολιτισμικών Αναλύσεων Ευρύτερης Μέσης Ανατολής και Τουρκίας Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Αθήνα 2017

²⁴ Μάζης Ι.Θ., Σωτηρόπουλος Ι., Δωματιώτη Ξ., Χαροκόπος Κ., Σαρλής Μ., Δήγκας Α., «ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Ολοκλήρωση διαδικασίας επιλογής και κατασκευής απλών και συνθέτων δεικτών των Γεωπολιτικών Πυλώνων: α) Οικονομίας και β) Άμυνας στο πλαίσιο της μεθοδολογίας της Συστημικής Γεωπολιτικής Αναλύσεως (Μάζης, 2012), Εργαστήριο Γεωπολιτισμικών Αναλύσεων Ευρύτερης Μέσης Ανατολής και Τουρκίας Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Αθήνα 2017

γενικότερα οιοασδήποτε μορφής διεθνών δρώντων), η οποία καθορίζει την ισχύ και την κατανομή της στο υπό μελέτη Σύμπλοκο. Η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση μελετά τέσσερις τέτοιες πτυχές, τέσσερις δηλαδή Πυλώνες Ισχύος. Αυτοί οι Πυλώνες είναι 1) Ο Πυλώνας Άμυνα/Ασφάλεια, 2) ο Πυλώνας Οικονομία, 3) ο Πυλώνας Πολιτική, και 4) ο Πυλώνας Πολιτισμός/Πληροφορία. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η παρούσα εργασία θα κάνει χρήση του πρώτου και του τρίτου Πυλώνα Ισχύος, δηλαδή του Πυλώνα Άμυνα/Ασφάλεια, και του Πυλώνα Πολιτική. Έκαστος των Πυλώνων αυτών, αποτελούνται από ένα σύνολο Γεωπολιτικών Δεικτών, οι οποίοι άπτονται της φύσης του Πυλώνα. Οι Γεωπολιτικοί Δείκτες είναι η ποσοτικοποίηση του υπό μελέτη ζητήματος. Συνεπώς, ο Πυλώνας Άμυνα/Ασφάλεια, αποτελείται από το σύνολο εκείνων των δεικτών, οι οποίοι συνδέονται με την αμυντική θωράκιση και οργάνωση, π.χ. αριθμητικό μέγεθος υπηρετούντων στις Ένοπλες Δυνάμεις, αριθμητικά μεγέθη αμυντικού εξοπλισμού, κατανομή αυτών στην επικράτεια, βεληνεκές κάλυψης. Από την άλλη πλευρά, ο δεύτερος Πυλώνας του οποίου κάνει χρήση η παρούσα, δηλαδή αυτός της Πολιτικής εμπεριέχει δείκτες όπως (ενδεικτικά) διπλωματικές σχέσεις, πολιτικό σύστημα, πολιτικό περιβάλλον, κοινωνία (δείκτες δηλαδή, οι οποίοι μεταφέρουν στο εκάστοτε πολιτικό σύστημα την άποψη της «διοικούμενης» κοινωνίας).

2.2 Ανάλυση του θέματος με βάση την ορολογία της ΣΓΑ

Ο τίτλος, και το θέμα με το οποίο θα ασχοληθεί η παρούσα Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία είναι Η Δυναμική των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων ως Γεωπολιτικός Παράγοντας Ανακατανομής Ισχύος στο Γεωπολιτικό Σύμπλοκο Αιγαίου – Ανατολικής Μεσογείου, ενώ η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση θα λάβει χώρα βάσει των Πυλώνων Άμυνα/Ασφάλεια και Πολιτική. Η ανάλυση του τίτλου της εργασίας αυτής, είναι αυτή η οποία θα μας δώσει και τα βασικά στοιχεία αυτής, δηλαδή τι έχουμε ως δεδομένο και τι είναι υπό μελέτη. Έτσι κάνοντας χρήση και της ορολογίας της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης, η οποία και επεξηγήθηκε ανωτέρω τα βασικά μας στοιχεία είναι τα εξής:

➤ Υπερσύστημα: Ευρώπη – Ευρωπαϊκή Ένωση

Είναι γεγονός, όπως εξηγείται και στην Εισαγωγή της παρούσας εργασίας, πως οι δυο χώρες, Ελλάδα και Τουρκία, βρίσκονται ακριβώς επάνω στα σύνορα της Ευρώπης, κατά συνέπεια και της λεγόμενης «Δύσης», με την Ανατολή. Τα σύνορα αυτά είναι τόσο νοητά, όσο και φυσικά αφού τις δύο αυτές χώρες, τους δύο αυτούς διαφορετικούς κόσμους χωρίζει το χερσαίο σύνορο του Έβρου και το θαλάσσιο σύνορο που λέγεται Αιγαίο Πέλαγος. Έχει αναφερθεί πολλές φορές στον πολιτικό λόγο της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης πως η Ελλάδα είναι το σύνορο της Ευρώπης προς την Ανατολή. Αυτό, εκτός από αλήθεια πολιτική ή γεωγραφική, θέτει αυτομάτως και το Υπερσύστημα του υπό μελέτη Συμπλόκου, δηλαδή την Ευρώπη ως ήπειρο, από κοινού με την Ευρωπαϊκή Ένωση ως Διεθνή Οργανισμό.

➤ Γεωπολιτικό Σύμπλοκο/Σύστημα: Αιγαίο – Ανατολική Μεσόγειος

Και σε αυτή την περίπτωση, η Γεωγραφία είναι αυτή η οποία μας «προσφέρει» το υπό μελέτη Γεωπολιτικό Σύμπλοκο / Σύστημα. Και οι δύο υπό μελέτη χώρες βρίσκονται στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, και του Αιγαίου, αφού παρά το γεγονός πως κάθε μια από αυτές τις χώρες είναι η «άλλη πλευρά» του συνόρου Ευρώπης – Ανατολής, το κοινό τους σύνορο αυτό, δεν παύει να είναι η θάλασσα του Αιγαίου. Και οι δύο αυτές χώρες, παρά την Ιστορία τους η οποία τις θέλει «απέναντι» τη μία από την άλλη, ίσως και λόγω ακριβώς αυτής της ιστορίας έχουν καταφέρει να είναι σημαντικοί δρώντες του Συμπλόκου του

Αιγαίου – Ανατολικής Μεσογείου, αφού η κάθε μια έχει τη δική της σφαίρα επιρροής στα υπόλοιπα κράτη του Συμπλόκου, αλλά και της ευρύτερης περιοχής.

➤ 1^ο Υποσύστημα: Ελλάδα – Αίγυπτος

Πρόκειται για τους δύο αρχαιότερους πολιτισμούς της ευρύτερης περιοχής της Ευρώπης και της Αφρικής. Δύο κράτη των οποίων οι σχέσεις έχουν βαθιές ιστορικές ρίζες, τόσο πολιτισμικά όσο και πολιτικά αφού έβρισκαν πάντα μια κοινή γεωστρατηγική βάση πάνω στην οποία πορευόντουσαν. Δεν μπορεί να θεωρηθεί τυχαίο το γεγονός, πως από την αρχαιότητα – με πρώτη αναφορά τον 7^ο π.Χ. αιώνα – μέχρι και τη δεκαετία 1957 – 1967 μ.Χ. οι Έλληνες είχαν μια σταθερή παρουσία στην Αίγυπτο μέσω της Ελληνικής Παροικίας, η οποία φυσικά με τη σειρά της λόγω του μεγέθους της και της οικονομικής της κατάστασης μπορούσε να κάνει το λεγόμενο «lobbying», με τα δεδομένα φυσικά της κάθε εποχής, για λογαριασμό της Ελλάδας. Στην πιο σύγχρονη εποχή, λόγω της κοινής στάσης για μια μόνιμη λύση στο μεσανατολικό, αλλά και μέσα από συνεργασία σε διάφορους Διεθνείς Οργανισμούς, όπως για παράδειγμα της Ευρω-Μεσογειακής Συνεργασίας, οι δύο χώρες έχουν έρθει ακόμα πιο κοντά με αποκορύφωμα την κοινή οριοθέτηση Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης το 2020.

➤ 2^ο Υποσύστημα: Ελλάδα – Ισραήλ

Όπως και στην περίπτωση του πρώτου Υποσυστήματος, έτσι και εδώ, τόσο η Ελλάδα όσο και το Ισραήλ έχουν μια μακρά παρουσία και ιστορία στην περιοχή, η οποία χάνεται στα βάθη των αιώνων. Σε αυτή όμως την περίπτωση οι σχέσεις των δύο κρατών δεν ήταν πάντοτε φιλικές ή έστω σε κλίμα συνεργασίας. Είναι γεγονός πως ίσως ο μισός 20^{ος} αιώνας πέρασε με τα δύο αυτά κράτη να μην έχουν καμία σχέση ή συνεργασία μεταξύ τους, απόρροια του γεγονότος πως η Ελλάδα, τότε, θεωρούσε πως ήταν προς το συμφέρον της λόγω του ενεργειακού ζητήματος αλλά εν συνεχεία και του Κυπριακού να έχει στενές σχέσεις με τις αραβικές χώρες της περιοχής, γεγονός που απέκλειε κάθε σχέση με το Ισραήλ. Εν συνεχεία, και ενώ η Ελλάδα πλέον είχε αναγνωρίσει το κράτος του Ισραήλ επίσημα, εκείνο έβρισκε προς το συμφέρον του τη στρατιωτική, κυρίως, συνεργασία με το έτερο μέρος του Γεωπολιτικού μας Συστήματος, την Τουρκία. Η κατάσταση αυτή φαίνεται πως άρχισε να αλλάζει με αφορμή τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών

Αγώνων της Αθήνας το 2004, καθώς από εκείνη την περίοδο και έπειτα τα δύο κράτη έχουν χτίσει μια δυνατή συνεργασία σε τομείς όπως η πολιτική, η άμυνα και ο πολιτισμός. Όπως, άλλωστε, καταλήγουν σε κοινό τους άρθρο τον Μάιο του 2020 η Κα. Ντόρα Μπακογιάννη η οποία ήτο Υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας (2006 – 2009) και ο Κος. Ram Aviram ο οποίος ήταν Πρέσβης του Ισραήλ στην Ελλάδα (2003 – 2006): «Φαίνεται ότι το Ισραήλ έχει ανακαλύψει το στρατηγικό του βάθος κοιτώντας προς το Αιγαίο και η Ελλάδα βρήκε έναν αξιόπιστο εταίρο σε βάθος χρόνου σε μια ταραγμένη περιοχή».²⁵

➤ 3^ο Υποσύστημα: Ελλάδα – Κύπρος

Παρά το γεγονός πως πρόκειται για το ίδιο έθνος, Ελλάδα και Κύπρος είναι δύο διαφορετικά κυρίαρχα κράτη τα οποία δρουν στο Σύμπλοκο. Λόγω της κοινής εθνικής προέλευσης τα δύο αυτά κράτη έχουν μια κοινή πορεία και συνεργασία σε όλους τους τομείς, όπως άμυνα, οικονομία, πολιτισμός, εκπαίδευση, πολιτική. Άλλωστε, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, η Ελλάδα λόγω της στήριξης την οποία και επιζητούσε στο κυπριακό ζήτημα τον 20^ο αιώνα είχε αποκλείσει κάθε σχέση με το κράτος του Ισραήλ προκειμένου να στηριχθεί από τις αραβικές χώρες. Πέρα όμως από την κοινή τους πορεία, τα δύο αυτά κράτη έχουν ακόμα κάτι κοινό, έναν κοινό «εχθρό» όπως η Τουρκία, η οποία ήταν αυτή η οποία εισέβαλλε στην Κύπρο το 1974 και είναι η ίδια η οποία απειλεί τη δεδομένη χρονική στιγμή την εδαφική κυριαρχία τόσο της Ελλάδος όσο και της Κύπρου, εκ νέου.

➤ 4^ο Υποσύστημα: Ελλάδα – Τουρκία

Όπως έχει ήδη υπομνησθεί, και θα αναφερθεί εκ νέου στη συνέχεια, πρόκειται για δύο χώρες οι οποίες τις τελευταίες – αρκετές – χιλιετίες μάχονται για την επικράτηση, οικονομική, πολιτισμική, κοινωνική, εθνολογική ακόμη και ιδεολογική, στην ευρύτερη περιοχή. Στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, μετά από μια σοβαρή κρίση η οποία έφερε τις δύο χώρες στα πρόθυρα τις ένοπλης σύρραξης, δημιουργήθηκε μια ελπίδα πως θα μπορέσουν με κάποιο τρόπο να «γεφυρώσουν» τις όποιες διαφορές τους, ή διαφορετικά να ανεύρουν ικανοποιητικές λύσεις, προκειμένου να μπορέσουν να συνυπάρξουν ειρηνικά στην περιοχή, κάτι το οποίο

²⁵ Διαδικτυακή έκδοση εφημερίδας «Η Καθημερινή», στήλη «Απόψεις», 21.05.2020, <https://shorturl.at/eiyBQ>

θα μπορούσε να είναι προς το συμφέρον και των δύο πλευρών. Δυστυχώς, η όποια τέτοια προσπάθεια, διήρκησε περίπου μια δεκαετία, αφού από τις αρχές της δεύτερης δεκαετίας του 2000, η Τουρκία έκανε μια στροφή στην πολιτική και τη ρητορική της, θέτοντας ξεκάθαρα θέματα κυριαρχίας εναντίον της Ελλάδας, απειλώντας ευθέως με πόλεμο, προσπαθώντας κατ' αυτόν τον τρόπο να επιβάλλει την «ηγεμονία» της και τη «δυναμική» της στην περιοχή, στην ευρύτερη προσπάθειά της να γίνει μια σταθερή περιφερειακή δύναμη στο διεθνές γίγνεσθαι.

Η παρούσα εργασία, θα αναλύσει την επιρροή του Γεωπολιτικού Παράγοντα στο 4^ο κατά σειρά Υποσύστημα, καθώς είναι αυτό το οποίο παρουσιάζει την περισσότερη, αν όχι τη μόνη, κινητικότητα επί του θέματος. Είναι γεγονός, πως μεταξύ φίλων κρατών είναι δύσκολο να πεισφρήσουν δρώντες και να ανακατανεύμουν την ισχύ, ειδικά σε μια τόσο μικρή χρονικά περίοδο. Συνεπώς το Υποσύστημα Ελλάδα – Τουρκία ήταν και είναι αυτό το οποίο «άθελά του» έχει όλα εκείνα τα στοιχεία τα οποία κάνουν την ισχύ, ευεπηρεάστη. Γειτονικά κράτη, αχανή και δύσκολα φυλασσόμενα σύνορα, εχθρικό παρελθόν και παρόν, εδαφικές διεκδικήσεις, διαφορετικοί πολιτισμοί, διαφορετική θρησκεία.

➤ Γεωπολιτικός Παράγοντας: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Διαχρονικά, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις προάγουν τον ανθρωπισμό και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ανέκαθεν τέτοιες Οργανώσεις υπήρχαν ή δημιουργούνταν προκειμένου να καλύψουν κρατικά κενά, τα οποία τα ίδια τα κράτη με τον οποιονδήποτε τρόπο – έστω και μεταγενέστερα – παραδέχονταν πως δεν μπορούσαν να καλύψουν. Όμως, λόγω του «αντικειμένου» ενδιαφέροντος καθώς και της προαναφερθείσας κρατικής απουσίας, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ήταν πάντα πρόσφορο έδαφος για όσους ήθελαν να εξυπηρετήσουν παράλληλα συμφέροντα, τα οποία σε καμία των περιπτώσεων δεν είχαν σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα ή την αλληλεγγύη. Έτσι και στο υπό μελέτη υπόδειγμα, αμέτρητες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, εγχώριες ή παραρτήματα οργανώσεων του εξωτερικού, ιδρύθηκαν με αφορμή την κρίση των μεταναστευτικών ροών που άρχισε να φαίνεται το 2013-2014 και κορυφώθηκε από το 2015 κι έπειτα. Πολλές από αυτές τις οργανώσεις εξυπηρετούν τον «καταστατικό σκοπό» τους, όμως είναι και αρκετές οι οποίες διαδραματίζουν έναν ύποπτο ρόλο στην περιοχή, με

αποτέλεσμα η δράση τους να τις έχει καταστήσει Γεωπολιτικό Παράγοντα ανακατανομής της ισχύος.

2.3 Περιγραφή της Έρευνας

Αντικείμενο της παρούσας έρευνας είναι η ανακατανομή της ισχύος η οποία έχει επέλθει τα τελευταία χρόνια ανάμεσα στα κράτη της Ελλάδος και της Τουρκίας μέσα από την επιρροή της δράσης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Η τουρκική προκλητικότητα, η οποία την περίοδο που συγγράφεται η παρούσα κάνει λόγο για αμφισβήτηση της εδαφικής κυριαρχίας της Ελλάδας και απειλεί ευθέως με στρατιωτική επιχείρηση την Ελλάδα, αλλά και με πυραυλικό χτύπημα όχι μόνο το «κράτος των Αθηνών», αλλά και την Αθήνα σαν πρωτεύουσα του κράτους φαίνεται να έρχεται σαν συνέχεια διάφορων συγκοινωνούντων γεγονότων τα οποία έχουν λάβει χώρα από τα μισά της δεύτερης δεκαετίας του 21^{ου} αιώνα και έπειτα.

Η έρευνα, θα εστιάσει στο πώς κάτι φαινομενικά «αθώο», όπως μια Μη Κυβερνητική Οργάνωση, μπορεί να μετατραπεί σε Γεωπολιτικό Παράγοντα, ο οποίος επηρεάζει ή ενδέχεται να λειτουργήσει σαν υπόβαθρο επιρροής, όσον αφορά στην ισχύ των δύο αυτών κρατών.

Δεν θα πρέπει στο σημείο αυτό, να μην υπογραμμισθεί, πως αφορμή για την παρούσα έρευνα υπήρξαν σίγουρα, οι δεκάδες αναφορές σε πολιτικά ή δημοσιογραφικά άρθρα για τον ρόλο των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην Ελλάδα. Για την πραγματοποίηση, όμως, της έρευνας ο γράφων έπρεπε να ξεκινήσει από την πηγή. Έτσι, εκμεταλλευόμενος τις γνώσεις που αποκόμισε από τον εναρκτήριο τομέα ακαδημαϊκών σπουδών του στη Νομική επιστήμη, αλλά και ορμώμενος από την καθημερινή του ενασχόληση στο πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας, με τον τομέα του Δικαίου των Αλλοδαπών και του Διεθνούς Δικαίου, εκκίνησε να αποκτά μία μεγαλύτερη οικειότητα αρχικά με τη νομική φύση και υπόσταση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, το πεδίο και τον τρόπο δραστηριοποίησής τους, την έρευνα που αφορά στον ευρύτερο σκοπό λειτουργίας τους, αλλά και τους «ανθρώπους» πίσω από τη δραστηριοποίηση αυτή.

Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει και στο γεγονός, ότι μέσα από και κατά τη διάρκεια συνομιλιών με ανθρώπους, που στο πλαίσιο της επιβαλλόμενης, τις περισσότερες φορές, από τις πολιτικές- οικονομικές- εμπόλεμες συνθήκες της χώρας καταγωγής τους, εισήλθαν στη χώρα υποδοχής αποτασσόμενοι στην εκάστοτε ΜΚΟ, πάντοτε υπήρχε ένας κοινός γνώμονας και ένας κοινός παρονομαστής στις απαντήσεις που λαμβάνονταν στην πληθώρα των τιθέμενων

ερωτημάτων. Πρωτίστως, ουδείς ερωτώμενος δεν ήτο διατεθειμένος να αναφέρει επώνυμα τις εμπειρίες του, ώστε η όποια μαρτυρία να μπορεί να τεθεί σε ερευνητικό επίπεδο αυτούσια στο κείμενο της παρούσας. Στη συνέχεια, αυτονόητο είναι πως σε κάθε περίπτωση, παράτυποι μετανάστες, αιτούντες διεθνούς προστασίας και αναγνωρισμένοι πρόσφυγες θα μπορούσαν να μεταφέρουν μόνο τα προσωπικά τους βιώματα τα οποία θα είχαν να κάνουν με το ταξίδι, τη μεταφορά από την Τουρκία στην Ελλάδα και όχι με βαθύτερη ερμηνευτική προσέγγιση αναφορικά με Γεωπολιτικούς Παράγοντες.

Έτσι, βασιζόμενος ο γράφων σε ανοιχτές πηγές και μόνο, καθώς δεν υφίσταται σχετική βιβλιογραφία ή προηγούμενη έρευνα επί του θέματος, επιχειρεί να καταλήξει σε ένα συμπέρασμα για το κατά πόσο η Άμυνα και η Πολιτική, σε επίπεδο Γεωπολιτικής, ενός κράτους μπορεί να επηρεαστεί από έναν Παράγοντα όπως οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Είναι τελικά, ή μπορούν δυνητικά να αποτελέσουν, ορισμένες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στην Ελλάδα «όπλο» στα χέρια της Τουρκίας;

2.4 Ερευνητικοί Περιορισμοί

Όπως ήδη έχει υπομνησθεί και στην ανωτέρω γενόμενη αναφορά στη Βιβλιογραφία, για το ζήτημα των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην Ελλάδα, το βασικό πρόβλημα το οποίο ανέκυψε κατά τα πρώτα στάδια της έρευνας είναι, πως για τα έτη προγενέστερα του 2019 δεν υπάρχει κανένα απολύτως ποσοτικό στοιχείο. Συγκεκριμένα, έπειτα από επαφή, προς υποβολή σχετικού ερωτήματος, η οποία πραγματοποιήθηκε με το αρμόδιο Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, η απάντηση που έλαβε ο γράφων για την παροχή ποσοτικών δεδομένων για τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στην Ελλάδα, είναι πως μέχρι και την έναρξη του Μητρώου Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που έλαβε χώρα το 2020, δεν υπάρχει κανένα απολύτως στοιχείο, ποσοτικό ή ποιοτικό, για τον αριθμό των Οργανώσεων που δραστηριοποιούνταν στην Ελλάδα ή τον σκοπό τους. Σε αυτό, ο γράφων θα ήθελε να συμπληρώσει, πως το εν λόγω Μητρώο όσο χρήσιμο κι αν είναι, καθώς για πρώτη φορά επιχειρείται να «μπει τάξη» στο θολό τοπίο των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, λύνει μέρος του προβλήματος και όχι το πρόβλημα στο σύνολό του, καθώς αφορά μόνο τις Οργανώσεις εκείνες οι οποίες δραστηριοποιούνται σε θέματα διεθνούς προστασίας, μετανάστευσης και κοινωνικής ένταξης. Πρόκειται, δηλαδή, για ένα «στοχευμένο» Μητρώο, το οποίο μελλοντικά, θα πρέπει να επεκταθεί μέσα από οργανωμένες και συστηματικές προσπάθειες και για τις υπόλοιπες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, προκειμένου να καλυφθεί κάθε «κενό» ή «παραθυράκι» το οποίο ενδεχομένως ακόμα και κατά τη συγγραφή του παρόντος πονήματος, επιτρέπει την ύποπτη, ή ορθότερα αμφισβητούμενης από άποψη νομιμότητας συναρτήσει του σκοπού τους, δράση κάποιας ή κάποιων Οργανώσεων.

Λόγω του ότι δε, για το υπό μελέτη ζήτημα, δεν υφίσταται επί του παρόντος χρόνου γραφή της παρούσας βιβλιογραφία, είτε στην Ελλάδα είτε στο εξωτερικό, καθώς σαν παγκόσμιο φαινόμενο οι ΜΚΟ και η επιρροή τους στο διεθνή γεωπολιτικό χάρτη, είναι κάτι καινούριο, το οποίο ενδεχομένως ακόμα μελετάται προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα, για την ουσία του ζητήματος, ο γράφων βασίστηκε σε ανοιχτές διαδικτυακές πηγές, δημοσιογραφικά άρθρα, αρθρογραφία, συνεντεύξεις και λοιπά στοιχεία, τα οποία αφού συγκέντρωσε προσπάθησε όσο το

δυνατόν να τα αξιολογήσει, και εν τέλει να χρησιμοποιήσει τα πιο έγκυρα και χρήσιμα από αυτά.

Τέλος, και σαν συμπέρασμα των ανωτέρω, η παρούσα μελέτη – εργασία όπως προαναφέρθηκε μελετά τα όσα έχουν διαδραματιστεί από το 2015 έως και τον Ιανουάριο του 2024, χωρίς κανένα υφιστάμενο ποσοτικό στοιχείο. Ακόμα δε και τα ποσοτικά στοιχεία που αναφέρονται ανωτέρω για τις αιτήσεις εγγραφής ΜΚΟ στο Μητρώο, τον αριθμό των μελών τους κοκ, προέρχονται από προσωπική επικοινωνία του γράφοντος με το αρμόδιο Υπουργείο, και όχι από επίσημα στοιχεία. Αναμενόμενο, ίσως, είναι μελλοντικά κάποια από τα γραφόμενα να έχουν αλλάξει. Ο αναγνώστης, όμως, θα πρέπει να έχει υπόψιν του τον χρόνο κατά τον οποίο συνεγράφη η παρούσα καθώς και τα μέσα τα οποία είχε ο γράφων στη διάθεσή του.

3. Συστημική γεωπολιτική ανάλυση

Οι μεταναστευτικές/προσφυγικές ροές, αναμφίβολα δεν είναι ένα καινούριο φαινόμενο. Διαχρονικά στα βάθη της ιστορίας, έθνη, κράτη και άλλοι δρώντες έρχονταν σε ένοπλες συγκρούσεις για διάφορους λόγους, με ένα από τα αποτελέσματα των συγκρούσεων αυτών να είναι οι μεταναστευτικές/προσφυγικές ροές, ενώ το δημογραφικό πρόβλημα της κάθε χώρας – είτε πρόκειται για υπεργεννητικότητα είτε υπογεννητικότητα – έπαιζε και αυτό ανέκαθεν το δικό του ρόλο. Είναι λογικό, σε κράτη με ανεπαρκή οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, ένας μεγάλος πληθυσμός να μην μπορεί να απορροφηθεί ως πρέπει από τον υπάρχοντα οικονομικό τομέα και τις κοινωνικές δομές, δημιουργώντας έτσι μεταναστευτικές τάσεις (*Especially in states with inadequate economic and social growth a large population cannot be properly absorbed in the existing economic sector and social fabric, thus causing emigration tendencies*²⁶). Χαρακτηριστικό παράδειγμα του ανωτέρω, βρίσκουμε στην μελέτη – εργασία του καθηγητή κ. Ιωάννη Ε. Κωτούλα «Macro-historical Causes of Modern Mass Migration», στην οποία αναφέρεται χαρακτηριστικά πως όταν εκκίνησαν Ευρωπαϊκά κράτη να ιδρύουν αποικίες στην υπο-Σαχάρια Αφρική, ο πληθυσμός αυτής ήτο τρεις φορές μικρότερος από αυτόν της Ευρώπης. Με τα χρόνια, και λόγω των δομών που δημιούργησαν τα Ευρωπαϊκά κράτη στις χώρες αυτές (όπως για παράδειγμα στην υγεία και την οικονομία, βελτιώνοντας με τον τρόπο αυτό το βιοτικό επίπεδο και αυξάνοντας το προσδόκιμο ζωής), βλέπουμε πως εν έτει 2020 ο πληθυσμός της Ευρώπης ανήρχετο στα 747.636.000 ενώ της υπο-Σαχάριας Αφρικής στα 1.094.366.000²⁷. Και μόνο από τους αριθμούς αυτούς, σε συνδυασμό με την έλλειψη πόρων, τις πολιτικές και οικονομικές κρίσεις, αλλά και την μη ισάξια ανάπτυξη της οικονομίας στις χώρες της υπο-Σαχάριας Αφρικής, την ώρα που τα Ευρωπαϊκά κράτη πάσχουν από υπογεννητικότητα προσφέροντας «θελκτικές» οικονομικές συνθήκες, αντιλαμβανόμαστε το πώς μπορούν να δημιουργηθούν ιδανικές συνθήκες για τη γέννηση μεταναστευτικών ροών.

²⁶ Dr. Ioannis E. Kotoulas, Macro-historical Causes of Modern Mass Migration, Civitas Gentium – 7:2 (2019), 113-123, σελ.114

²⁷ Dr. Ioannis E. Kotoulas, Macro-historical Causes of Modern Mass Migration, Civitas Gentium – 7:2 (2019), 113-123, σελ.117-118

Η διαφοροποίηση όμως του υπό μελέτη υποδείγματος από άλλα, παρόμοια φαινομενικά, παραδείγματα έγκειται τόσο στο γεγονός ότι η Ελλάδα ήρθε αντιμέτωπη με ένα μαζικό κύμα ροών από διάφορες χώρες της Ασίας και της Αφρικής, όσο και στο γεγονός πως ακριβώς αυτές οι ροές φαίνεται πως έγιναν «όπλο» στα χέρια της γειτονικής Τουρκίας. Τα τελευταία χρόνια, όλοι γίναμε μάρτυρες του πώς η Τουρκία εκμεταλλεύεται ή προσπαθεί να εκμεταλλευτεί τις ροές αυτές, ώστε να αποκομίσει είτε οικονομικό είτε πολιτικό όφελος. Άλλοτε εκβιάζοντας την Ευρωπαϊκή Ένωση με άνοιγμα των συνόρων, προκειμένου να αποκομίσει πολιτικό όφελος²⁸, άλλοτε μεταφέροντας, ακόμα και με τη βία, μετανάστες από την ενδοχώρα της στα ελληνο-τουρκικά σύνορα του Έβρου σε μια απόπειρα υβριδικής εισβολής τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρώπη.²⁹

Μέσα σε αυτό το κλίμα, η γειτονική Τουρκία ίσως να βρήκε τον καλύτερο δυνατό σύμμαχο στην περιοχή, και αυτός δεν είναι άλλος από ορισμένες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Όλα αυτά τα χρόνια, έχουν δει το φως της δημοσιότητας διάφορα γεγονότα, από διασπορά ψευδών ειδήσεων σε βάρος της Ελλάδας μέχρι και δημοσιοποίηση παράνομων φωτογραφιών με θέση στρατιωτικού προσωπικού και εξοπλισμού, οι οποίες είτε είχαν ληφθεί από άτομα των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είτε είχαν ληφθεί από την τουρκική κατασκοπεία και εν συνεχεία, άγνωστο πως, έφτασαν στα χέρια των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Κατωτέρω θα επιχειρηθεί να αναλυθούν όλα αυτά, μέσα από τη Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση ώστε στο τέλος να εξαχθεί ένα επιστημονικό, και όχι υποκειμενικό, συμπέρασμα. Άλλωστε, όπως έχει πει και ο καθηγητής κ. Ιωάννης Μάζης στη θεωρία της Συστημικής Γεωπολιτικής Αναλύσεως, «ο ερευνητής καλείται να ξεχάσει ο,τι ξέρει για το θέμα και να το προσεγγίσει εκ νέου».³⁰

²⁸ Διαδικτυακή έκδοση δικτύου CNBC, κατηγορία Politics, 10.10.2019, 'Turkey's Erdogan threatens to release millions of refugees into Europe over criticism of Syria offensive', Natasha Turak, <https://shorturl.at/sKLVY>

²⁹ Διαδικτυακή έκδοση εφημερίδας «Η Καθημερινή», 01.03.2021, «Κρατήσαμε στον Έβρο δίνοντας μάχες σώμα με σώμα», Σταύρος Τζίμας, <https://shorturl.at/dhuwR>

³⁰ Από τις σημειώσεις των παραδόσεων του μαθήματος της Γεωπολιτικής του καθηγητή Ι.Θ.Μάζη στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Γεωπολιτική Ανάλυση, Γεωστρατηγική Σύνοψη, Σπουδές Άμυνας και Διεθνούς Ασφάλειας»

3.1 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις: Γεωπολιτικός Πυλώνας Άμυνας

Όπως έχει αναφερθεί ήδη στην εισαγωγή του παρόντος, το «πρόβλημα» το οποίο εντοπίζεται με τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, ξεκίνησε περί του 2015. Πριν το έτος αυτό η παρουσία των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην περιοχή του Συμπλόκου ήταν μικρή και «διακριτική». Οργανώσεις οι οποίες προϋπήρχαν του 2015 είχαν ως κύριο αντικείμενό τους άλλες κατηγορίες ανθρώπων, όπως οι άστεγοι, οι τοξικομανείς, τα παιδιά, ενώ υπήρχε και ένας πολύ μικρός αριθμός ο οποίος ήδη από πριν ασχολούνταν με το κομμάτι των προσφύγων – μεταναστών – αιτούντων άσυλο, ορισμένες από τις οποίες τόσο πριν όσο και μετά το 2015 διαδραματίζουν έναν ύποπτο ρόλο κυρίως ως προς το εσωτερικό της Ελλάδας.

Μετά το έτος 2015 παρατηρούμε ότι ο αριθμός των Οργανώσεων ο οποίος δραστηριοποιείται στην Ελλάδα στο κομμάτι του μεταναστευτικού ζητήματος παρουσιάζει μια ραγδαία αύξηση. Μπορεί όπως έχει ήδη αναφερθεί να μην υπάρχουν επίσημα στοιχεία για αυτό, όμως είναι γεγονός πως κατά την περίοδο 2014/2015 – 2019 όλοι μας γίναμε μάρτυρες νέων γραφείων και «εθελοντικών» οργανώσεων, οι οποίες κατά το προηγούμενο διάστημα δεν είχαν καμία παρουσία στην Ελληνική επικράτεια. Μέσα σε αυτές τις Οργανώσεις, υπήρξαν και ορισμένες οι οποίες είχαν τέτοια χρηματοδότηση, ώστε κατάφεραν να έχουν ιδιόκτητα πλοία και βάρκες, με τις οποίες «περιπολούν» στο Αιγαίο σε μια προσπάθεια εντοπισμού παράτυπα εισερχόμενων και ειδοποίησης των ελληνικών αρμοδίων αρχών. Ορισμένες άλλες, στο χερσαίο μέρος της χώρας, είχαν αναλάβει έργο βοήθειας αιτούντων άσυλο, προσφύγων και παράτυπα διαμένοντων στο κομμάτι της αίτησης ασύλου, της εκπαίδευσης, εύρεσης εργασίας ή/και στέγης. Την «εικόνα» αυτή – ή καλύτερα την μη ύπαρξη καμίας απολύτως εικόνας – ήρθε να αλλάξει το κράτος με την Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμόν 3063 – ΦΕΚ 1382/Τεύχος Β/14.04.2020 και το Νόμο 4686/2020, στο κομμάτι του μεταναστευτικού ζητήματος, ενώ στο ίδιο μήκος κύματος κινείται και το Υπουργείο Εσωτερικών για το σύνολο των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, οι οποίες εντάσσονται στην Κοινωνία των Πολιτών. Αναφορικά με το μητρώο των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, οι οποίες δραστηριοποιούνται στο κομμάτι του μεταναστευτικού ζητήματος, θα πρέπει να αναφερθεί, πως ενώ όπως έχει ήδη γραφεί δεν υπάρχουν προγενέστερα δεδομένα, τη στιγμή συγγραφής της παρούσας έχουν λάβει

πιστοποίηση από το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου μόνο 82 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις από τις εκατοντάδες – τουλάχιστον – οι οποίες φέρονται να δραστηριοποιούνται ή να προσπαθούν να δραστηριοποιηθούν στην Ελλάδα. Αναλυτικότερα στοιχεία για τη Νομοθεσία η οποία διέπει τη δεδομένη στιγμή την πιστοποίηση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων από το αρμόδιο Υπουργείο, θα δοθούν σε επόμενο κεφάλαιο της παρούσης.

Μέχρι αυτό το σημείο έχει παρουσιασθεί μια γενική εικόνα για την κατάσταση η οποία επικρατεί στην Ελλάδα, στον τομέα των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων οι οποίες δραστηριοποιούνται στον τομέα του μεταναστευτικού ζητήματος. Σκοπός του παρόντος πονήματος, όμως, είναι η έρευνα και η παρουσίαση του κατά πόσο αυτές οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις δρουν ως Γεωπολιτικός Παράγοντας, ανακατανέμοντας την ισχύ στο υποσύστημα Ελλάδος – Τουρκίας του Συμπλόκου του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου.

Αναφέρθηκε στην εισαγωγή του παρόντος, πως πολλοί ήταν και είναι αυτοί που εκμεταλλεύονται τη διαδρομή των μεταναστευτικών ροών από την Ανατολή και την Τουρκία προς την Ελλάδα και τη Δύση, ανεξαρτήτως εάν όντως είναι θύματα πολέμου ή διωγμών, απλοί οικονομικοί μετανάστες ή κάτι πολύ πιο ύποπτο. Ένα παράδειγμα της τελευταίας κατηγορίας, είναι το γεγονός ότι κατά το έτος 2021, συνελήφθη στο κέντρο της Αθήνας ένας «πρώην» μαχητής του αυτοαποκαλούμενου «Ισλαμικού Κράτους», ο οποίος ακριβώς ακολουθώντας και εκμεταλλευόμενος τις μεταναστευτικές ροές εισήλθε στην Τουρκία, και εν συνεχεία πέρασε στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στη Μυτιλήνη, νησί το οποίο έχει δεχθεί δεκάδες χιλιάδες παράτυπα εισερχόμενων την τελευταία δεκαετία, και εν συνεχεία έφτασε στην Αθήνα³¹. Από αυτό και μόνο το παράδειγμα, μπορούμε ευκόλως να φανταστούμε τον κίνδυνο ο οποίος μπορεί να βρίσκεται στην καρδιά των μεταναστευτικών αυτών ροών, σε βάρος όσων πραγματικά αντιπροσωπεύουν τον ορισμό του πρόσφυγα. Όταν, σε συνέχεια αυτού, βάλουμε στην εξίσωση τις δηλώσεις – απειλές της Τουρκίας³², τότε διαφαίνεται καλύτερα το πως οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αυτές, έχοντας στα χέρια τους ως μοχλό τις ίδιες τις

³¹ Διαδικτυακή έκδοση Εφημερίδας «Καθημερινή», Γιάννης Σουλιώτης, 04.10.2021, άντληση Οκτώβριος 2021, <https://www.kathimerini.gr/society/561523582/synelifthi-34chronos-tzichantistis-sto-kentro-tis-athinas/>

³² Διαδικτυακή έκδοση Εφημερίδας «Έθνος», 09.09.2019, άντληση Απρίλιος 2020, <https://bit.ly/3I7fAXd>

Ηλεκτρονικός Ιστότοπος Ενημερωτικού Ομίλου «ΣΚΑΪ», Μανώλης Κωστίδης, 13.09.2022, άντληση Σεπτέμβριος 2022, <https://bit.ly/3vnJnDt>

μεταναστευτικές ροές επηρεάζουν την ισχύ ανάμεσα στις δύο αυτές χώρες, δρώντας ως γεωπολιτικός παράγοντας.

3.1.2 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις: Γεωπολιτικός Πυλώνας Άμυνας/Ασφάλειας στο Υποσύστημα Ελλάδα - Τουρκία

Όπως έχει αναφερθεί ήδη ανωτέρω, Ελλάδα και Τουρκία είναι ουσιαστικά δύο χώρες τόσο κοντά, και τόσο μακριά. Ούσες το σύνορο μεταξύ δύο τελείως διαφορετικών κόσμων/πολιτισμών ήταν, στην ουσία, ανέκαθεν «καταδικασμένες» σε μια αιώνια αντιπαλότητα γύρω από το «μήλο της έριδος», δηλαδή την υπεροχή σε μια από τις πιο σημαντικές γεωστρατηγικά περιοχές του πλανήτη.

Αυτή τους η αντιπαλότητα, από το 1400 και έπειτα, έχει φέρει την άλωση της Κωνσταντινούπολης, τα 400 χρόνια οθωμανικής κατοχής στην Ελλάδα, την επανάσταση του 1821, τους Βαλκανικούς πολέμους (στους οποίους φυσικά συμμετείχαν και άλλα κράτη της ίδιας περιοχής), την Μικρασιατική εκστρατεία, την Μικρασιατική καταστροφή, τον διωγμό των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης και άλλων περιοχών της (ήδη) Τουρκίας, όπως για παράδειγμα της Ίμβρου και της Τενέδου, την εισβολή στην Κύπρο, τα Ίμια, χιλιάδες άλλα «θερμά» ή λιγότερο «θερμά» επεισόδια στο ενδιάμεσο και τέλος τον «περίφημο», πλέον, Μάρτιο του 2020.

Ενδεχομένως να φαίνεται περίεργο – ίσως και όχι – στα μάτια του αναγνώστη, ο λόγος για τον οποίο μια μελέτη με επίκεντρο τις Μη Κυβερνητικές οργανώσεις αναφέρει συνεχώς ιστορικά γεγονότα καθώς και τις σχέσεις μεταξύ των δύο πλευρών του Υποσυστήματός της. Ο γράφων θα ήθελε να ξεκαθαρίσει, πως αυτό γίνεται για έναν πολύ απλό λόγο, καθώς επάνω ακριβώς σε αυτές τις σχέσεις μεταξύ των δύο κρατών βασίστηκε η στρατηγική ορισμένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, την οποία στρατηγική φαίνεται να εκμεταλλεύεται – αν όχι προκαλεί και μεθοδεύει – το ένα μέρος του Υποσυστήματός μας.

Αρωγός δε στην ενθάρρυνση και διεθνή ακτινοβολήση της τουρκικής προκλητικότητας σε βάρος της Ελλάδας, έχουν αποτελέσει τα τελευταία χρόνια ενεργότατα και εκατοντάδες τουρκικές ΜΚΟ, οι οποίες πλέον όχι μόνο υιοθετούν τις επιθετικές και επεκτατικές πολιτικές της γείτονος χώρας, πολλώ δε μάλλον λαμβάνουν μέρος και εκκινούν με ίδιες πρωτοβουλίες διαδικασίες που βάλλουν ευθέως στην εθνική κυριαρχία της Ελλάδας. Περί τα μέσα του 2020 είδαν το φως της δημοσιότητας άρθρα του τουρκικού τύπου στα οποία γινόταν σαφής αναφορά σε δράσεις τουρκικών ΜΚΟ για τη διεκδίκηση του εδάφους της Κρήτης και 12

άλλων ελληνικών νησιών στην Τουρκία. Ο αντιπρόεδρος του Πανεπιστημίου της Κωνσταντινούπολης, Ιλίας Τοπσακάλ, και ο πρόεδρος του Συνδέσμου Αλληλεγγύης και Αλληλοστήριξης του Τουρκικού Κόσμου, Χαλίτ Κανάκ σε δηλώσεις τους στο τουρκικό πρακτορείο ANANTOLOUY, έθεσαν υπό αμφισβήτηση την εθνική κυριαρχία της χώρας μας στην Κρήτη, προβαίνοντας σε μία καταφανώς εσφαλμένη ερμηνεία των διεθνών Συνθηκών του 1913 επ., αναφέροντας δε ότι με τη στήριξη εκατοντάδων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, η Τουρκία θα ήταν πλέον έτοιμη, να θέσει σε διεθνές επίπεδο ακόμη και να διεκδικήσει ενώπιον των Διεθνών Δικαστηρίων τα κυριαρχικά της δικαιώματα στο νησί της Κρήτης και σε άλλα ελληνικά νησιά, που κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου, κατά τα λεγόμενά τους, η Ελλάδα «έχει θέσει υπό κατάληψη»³³. Παρά δε τη σαθρότητα και τη γραφικότητα μέχρι ένα βαθμό των ανωτέρω ισχυρισμών, δεν μπορεί παρά να καταστεί απόλυτα σαφής ο τρόπος με τον οποίο δύνανται να δράσουν μεταξύ των δύο γειτονικών χωρών οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, εξυπηρετώντας πολιτικά, οικονομικά και γεωστρατηγικά συμφέροντα, με απώτερο σκοπό το ίδιο το θέμα της παρούσης, δηλαδή την ανακατανομή ισχύος μεταξύ των δύο μερών. Δεν μπορεί να θεωρηθεί βέβαια τυχαίο, το γεγονός πως τα ανωτέρω έλαβαν χώρα στα μέσα του 2020, όταν την άνοιξη, και συγκεκριμένα στις 28 Φεβρουαρίου 2020, ο Τούρκος πρόεδρος με αφορμή τον θάνατο 33 Τούρκων στρατιωτών³⁴ εντός συριακού εδάφους και τη μη στήριξη από πλευράς του NATO εν συνεχεία, ανακοίνωσε πως πλέον δεν θα εμποδίζει πρόσφυγες, παράτυπα διαμένοντες και αιτούντες άσυλο στην Τουρκία να περάσουν τα ελληνο-τουρκικά σύνορα³⁵. Τις επόμενες ημέρες τα γεγονότα τα οποία έλαβαν χώρα ήταν πρωτοφανή για τα ελληνικά και ευρωπαϊκά δεδομένα. Οι τουρκικές αρχές σε μια συντονισμένη κίνηση μεταφέρουν, πολλές φορές δια της βίας, δεκάδες χιλιάδες αλλοδαπούς και άτομα τα οποία φέρονταν είτε να έχουν αιτηθεί διεθνή προστασία είτε να τους έχει χορηγηθεί κάποιου είδους διεθνής προστασία στα σύνορα της χώρας με την Ελλάδα. Εκεί, όχι μόνο τους αφήνουν ελεύθερους με εντολή να περάσουν τα σύνορα καθώς είναι ανοιχτά, αλλά πολλές φορές με χρήση βίας τόσο

³³ Ηλεκτρονική έκδοση Εφημερίδας «Έθνος», Μαρία Ζαχαράκη, 14.05.2020, άντληση Ιούλιος 2020, <https://bit.ly/3G9w6TV>

³⁴ Ηλεκτρονική έκδοση Εφημερίδας «Berliner Zeitung», 28.02.2020, άντληση Ιούλιος 2022, <https://bit.ly/3VwLRKl>

³⁵ Ηλεκτρονική έκδοση Εφημερίδας «Berliner Zeitung», 29.02.2020, άντληση Ιούλιος 2022, <https://bit.ly/3i6G9RU>

από αστυνομικές όσο και από στρατιωτικές δυνάμεις, οι άνθρωποι αυτοί εξαναγκάστηκαν να αποπειραθούν να εισέλθουν παρατύπως – και παρανόμως, αφού στο μεταξύ η Ελλάδα είχε κλείσει τα σύνορα στις Καστανιές του Έβρου³⁶ – στην Ελλάδα. Οι ημέρες που ακολούθησαν προσέφεραν, δυστυχώς, σε όλο τον πλανήτη σκληρές εικόνες, με μάχες μεταξύ της ελληνικής αστυνομίας με τα άτομα τα οποία προσπαθούσαν να περάσουν με κάθε τρόπο τα σύνορα, ενώ δεν ήταν λίγες οι φορές κατά τις οποίες οι δυνάμεις του τουρκικού στρατού, φέρονται να κατέστρεψαν με οχήματα τμήματα του φράχτη³⁷ προκειμένου να δημιουργήσουν περάσματα τα οποία θα παράκαμπταν τον κύριο όγκο των ελληνικών δυνάμεων. Η στάση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και σε εκείνη την περίπτωση, φανερώνει για ακόμα μια φορά τον ρόλο τον οποίο προσπαθούν, αν δεν το έχουν ήδη επιτύχει, να διαδραματίσουν. Τη στιγμή που η Τουρκία, σύμφωνα με τις καταγγελίες και τα δημοσιογραφικά ρεπορτάζ, δια της βίας εξανάγκαζε αλλοδαπούς να εισέλθουν παρατύπως στην Ελλάδα, διεξάγοντας κατ' αυτόν τον τρόπο έναν ιδιόμορφο υβριδικό πόλεμο, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις σιωπούσαν για τις πράξεις της Τουρκίας, δικαιολογούσαν τη στάση της απέναντι στην Ευρώπη, η οποία – κατ' εκείνους – δεν είχε τηρήσει τα συμφωνηθέντα με την Τουρκία, καταδίκάζαν την σθεναρή στάση των ελληνικών δυνάμεων³⁸, οι οποίες ήταν αυτές που κράτησαν όρθιο τον Έβρο, την Ελλάδα, και κατ' επέκταση την Ευρώπη, καθώς η πλειοψηφία των ανθρώπων αυτών θα προσπαθούσε να προωθηθεί σε χώρες ελκυστικές για πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, όπως η Γερμανία, το Βέλγιο, η Σουηδία και η Αγγλία. Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, δηλαδή, βρήκαν ακόμα μια ευκαιρία, την οποία και εκμεταλλεύτηκαν, προκειμένου να επηρεάσουν την ισχύ την οποία είχε η Ελλάδα τη δεδομένη χρονική στιγμή, παρουσιάζοντάς την στη Διεθνή Κοινή Γνώμη ως μια δύναμη καταστολής, η οποία με χρήση βίας, χημικών και όπλων, στεκόταν εμπόδιο στο «αναφαίρετο δικαίωμα» των ανθρώπων αυτών να αιτηθούν άσυλο.

Για να «σχεδιαστεί» δε ορθότερα το «κάδρο» των όσων έχουν διαδραματιστεί, ανά τα έτη, και του πώς εν τέλει φθάσαμε εν έτει 2024 να

³⁶ Διαδικτυακή Ενημερωτική Σελίδα «Μηχανή του Χρόνου», άντληση Απρίλιος 2020, <https://bit.ly/3jGfmwi>

³⁷ Ηλεκτρονική Έκδοση Εφημερίδας «Καθημερινή», 07.03.2020, άντληση Μάρτιος 2020, <https://bit.ly/3i2cwRN>

³⁸ Διαδικτυακή Έκδοση Αναφοράς Οργάνωσης «Border Violence Monitoring Network», άντληση Φεβρουάριος 2021, <https://bit.ly/3GvN943>

ομιλούμε για γεωπολιτική επιρροή της δράσης των ΜΚΟ μεταξύ των δύο εν θέματι κρατών, θα πρέπει να μεταφερθούμε 11 χρόνια πίσω, και συγκεκριμένα στην άνοιξη του 2011 όταν και ξεκίνησε ο εμφύλιος πόλεμος στη Συρία. Σε εκείνο το χρονικό σημείο ήταν που άρχισε να διαφαίνεται πως τεράστια κύματα μεταναστών και προσφύγων θα προσπαθήσουν να φτάσουν στην Ελλάδα και την Ευρώπη, καθώς ήδη υπήρχαν δείγματα από τα γεγονότα στην Τυνησία και τη Λιβύη, τα οποία αποδεδειγμένα έφεραν μεταναστευτικά κύματα προς την Ευρώπη, όμως από άλλες διόδους. Η Ελλάδα, ως σύνορο της Ευρώπης στην Ανατολή, και συνεπώς λόγω της γεωγραφικής της θέσης, έχει μια συνοριογραμμή χερσαία και θαλάσσια, η οποία είναι αδύνατο να φυλαχθεί μόνο με ανθρώπινο δυναμικό, καθώς πρόκειται για χερσαία σύνορα μήκους 205 χιλιομέτρων (με μεγάλο μέρος αυτών να είναι δύσβατες περιοχές) και θαλάσσια σύνορα περί τα 520 χιλιόμετρα. Η τότε Κυβέρνηση της Ελλάδας, αποφασίζει την κατασκευή ενός φράχτη στον Έβρο, προκειμένου να θωρακίσει την Ελλάδα απέναντι στο κύμα παράτυπα εισερχόμενων το οποίο και διαφαινόταν. Μελλοντικά, ο φράχτης αυτός θα γινόταν αντικείμενο πολιτικής αντιπαράθεσης. Λίγους μήνες αργότερα, τον Δεκέμβριο του 2012 το έργο αυτό παραδίδεται στην Κυβέρνηση (η οποία στο μεσοδιάστημα είχε αλλάξει έπειτα από εκλογές), ενώ ήδη είχαν αρχίσει να έρχονται οι πρώτοι αιτούντες άσυλο από τη Συρία. Λίγο καιρό μετά, και ενώ η Ελλάδα φαίνεται να έχει προετοιμαστεί, και να συνεχίζει να προετοιμάζεται, για να διαχειριστεί την κατάσταση άρχισαν να δραστηριοποιούνται στη χώρα και οι πρώτες «νεοφερμένες» Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις οι οποίες, φυσικά, είχαν ως σκοπό την παροχή βοήθειας στην αντιμετώπιση αυτής της νέας κρίσης, η οποία συνδυαζόταν με την οικονομική κρίση την οποία βίωνε η Ελλάδα από το 2010.

Για τα επόμενα – περίπου – δύο έτη, η Ελλάδα έκανε ό,τι ήτο ανθρωπίνως και νομίμως δυνατό ώστε να μην χάσει τον έλεγχο της κατάστασης, κάτι το οποίο θα εγκυμονούσε κινδύνους τόσο για την ίδια, όσο και για την Ευρώπη.

Τα ανωτέρω όμως φάνηκε πως άλλαξαν στις αρχές του 2015, έπειτα από πολιτική αλλαγή, καθώς μια νέα κυβέρνηση ανέλαβε τα ηνία της χώρας, με ρητορική επί του θέματος η οποία ταυτιζόταν σχεδόν απόλυτα με τα όσα διακήρυτταν οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, δηλαδή άνοιγμα των συνόρων³⁹,

³⁹ Ηλεκτρονική Έκδοση Εφημερίδας «Ναυτεμπορική», 24.02.2016, άντληση Μάρτιος 2021, <https://bit.ly/3I7672g>

ελεύθερη διέλευση, κλείσιμο δομών οι οποίες ήταν χρήσιμες για την αντιμετώπιση του προβλήματος, έστω κι αν μετά δήλωναν πως ήταν ένα λάθος⁴⁰.

Την ίδια περίοδο, η ελληνική κυβέρνηση διεμήνυε στην Ευρώπη, πως θα ανοίξει τα σύνορά της και θα προωθήσει «στο Βερολίνο»⁴¹ παράτυπους μετανάστες, κάτι το οποίο αποπειράθηκε να κάνει λίγους μήνες αργότερα προσπαθώντας να ανοίξει τα σύνορα προς το κράτος των Σκοπίων, χωρίς όμως να έχει υπολογίσει ότι δεν θα έκανε το ίδιο και η άλλη πλευρά των συνόρων, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένας πρόχειρος καταυλισμός λίγο πριν τη συνοριογραμμή, χωρίς καμία προφύλαξη από καιρικές συνθήκες, χωρίς φύλαξη, χωρίς τη στοιχειώδη υγιεινή⁴².

Εν κατακλείδι, η κατάσταση κατ' εκείνα τα έτη ήταν εκτός ελέγχου, με ανθρώπους να εισέρχονται στη χώρα από κάθε πιθανό σημείο, τους απλούς πολίτες να συνδράμουν τους παράτυπα εισερχόμενους με κάθε μέσο, και το ελληνικό κράτος να μαζεύει περί τα €800.000.000 σε πόρους για την αντιμετώπιση του προσφυγικού από την Ευρώπη, χωρίς όμως να πράττει το παραμικρό⁴³.

Εξαιτίας της ανωτέρω αναφερόμενης κατάστασης, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις οι οποίες δρούσαν στη χώρα εκείνη την περίοδο βρήκαν πρόσφορο έδαφος ώστε να δρουν ανενόχλητες. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, εκείνη την περίοδο δεν υπήρχε καν νομοθετικό πλαίσιο ελέγχου για τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Το κράτος επισήμως, δεν ήξερε ποιες είναι, πόσες είναι, ποιοι τις αποτελούν ή τι πόρους διαθέτουν. Παράδειγμα της δύναμης αυτής, είναι πως κατά το έτος 2019 όταν ο γράφων είχε επισκεφθεί τη Δομή Φιλοξενίας στη Νέα Καβάλα Κιλκίς, εκτός του γεγονότος ότι μαζί με άλλους νέους πολιτικούς από όλο τον κόσμο έγινε μάρτυρας – από απόσταση – μαχαιρωμάτων εντός της δομής με την αστυνομία να μην είναι σε θέση να κάνει κάτι, η είσοδος στη δομή του απαγορεύθηκε αρχικά από την αστυνομία για λόγους ασφαλείας λόγω των επεισοδίων, αλλά και από την «αρμόδια» Μη Κυβερνητική Οργάνωση για την εν λόγω Δομή, την Danish

⁴⁰ Ηλεκτρονική Έκδοση Εφημερίδας «Πρώτο Θέμα», 04.03.2016, άντληση Φεβρουάριος 2022, <https://bit.ly/3vsaE82>

⁴¹ Ηλεκτρονικός Ιστότοπος Ενημερωτικού Ομίλου «ΣΚΑΪ», 08.03.2015, άντληση Μάιος 2020 <https://bit.ly/3i1wkEE>

⁴² Ηλεκτρονική Έκδοση Εφημερίδας «Το Βήμα», 27.02.2016, άντληση Ιούνιος 2022, <https://bit.ly/3Gs7xDe>

⁴³ Διαδικτυακός Ενημερωτικός Ιστότοπος «Lifo», 13.03.2017, άντληση Ιούνιος 2022, <https://bit.ly/3WSuPrf>

Refugee Council, γιατί «δεν είχε κανένα δικαίωμα να βρίσκεται εκεί», και συνεπώς «δεν θα μπει».

Αποτέλεσμα της κατάστασης αυτής η οποία επικρατούσε στη χώρα κατά την έναρξη των μεταναστευτικών/προσφυγικών ροών, είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση να έρθει σε απευθείας συμφωνία-δήλωση με την Τουρκία, σε μια προσπάθεια χαρτογράφησης και ελέγχου του προβλήματος, με οικονομικά και πολιτικά ανταλλάγματα να αναφέρονται ρητά στη διμερή αυτή συμφωνία, ενώ στη δήλωση αυτή, η Ελλάδα ήταν απλώς μια αναφορά εντός του κειμένου. Μεταξύ άλλων, η συμφωνία – δήλωση μεταξύ Ε.Ε. και Τουρκίας, προέβλεπε την άμεση επιστροφή στην Τουρκία όσων παράτυπων μεταναστών φθάσουν στα ελληνικά νησιά από την 20^η Μαρτίου 2016 και έπειτα (με την ίδια τη συμφωνία να έρχεται στην επόμενη κιάλας πρόταση να κάνει ξεκάθαρο πως αυτό δεν αφορά όλους τους παράτυπους μετανάστες, αλλά μόνον όσους δεν αιτηθούν άσυλο ή το άσυλο τους απορριφθεί), τον κανόνα «ένας για έναν», ότι δηλαδή για κάθε έναν Σύρο που θα επέστρεφε στην Τουρκία ένας Σύρος θα επανεγκαθίσταντο από την Τουρκία σε κράτος της Ένωσης, την κατάργηση – υφ' όρους – της θεώρησης εισόδου για Τούρκους πολίτες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την επανέναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας, τη δημιουργία «ασφαλών περιοχών» εντός Συριακού εδάφους πλησίον Τουρκικών συνόρων για ασφαλή διαβίωση προσφύγων, και φυσικά τη χρηματοδότηση της Τουρκίας με €3.000.000.000 για την αντιμετώπιση της «μεταναστευτικής κρίσης» μέσω ευρωπαϊκών κονδυλίων.⁴⁴

Μέσα από τη μείωση των ροών των επομένων της συμφωνίας ετών, αποδεικνύεται ο ρόλος τον οποίο διαδραματίζει η Τουρκία στον πραγματικό έλεγχο των ροών προς την Ευρώπη, ρόλο τον οποίο προφανώς δεν ήθελε να διαδραματίσει κατά τα προγενέστερα της συμφωνίας έτη, με αποτέλεσμα να βιώσει η Ευρώπη – και κυρίως η Ελλάδα – την κρίση που βίωσε κυρίως κατά το έτος 2015 με τα «απόνερά» της να συνεχίζουν και κατά τα επόμενα έτη. Τον ρόλο αυτό, η Τουρκία απεδείκνυε συστηματικά ότι δεν επιθυμεί να παίξει, αφού βαδίζοντας στα όρια της συμφωνίας, δεν σταμάτησε ποτέ να επιτρέπει σε διαμένοντες εντός Τουρκίας μετανάστες και αιτούντες άσυλο να αναχωρούν είτε από τα παράλια είτε από τα χερσαία σύνορα, με προορισμό την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Κορύφωση

⁴⁴ Διαδικτυακή Σελίδα Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, «Δήλωση ΕΕ – Τουρκίας, 18 Μαρτίου 2016, <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>, άντληση Μάιος 2024

της συμπεριφοράς αυτής, τα γεγονότα του Μαρτίου του 2020, κατά τα οποία η Τουρκία δια μέσω του Προέδρου της διεμήνυσε, μέσω του ανοίγματος των συνόρων⁴⁵, ότι πλέον δεν επιθυμεί να «συγκρατεί» τους ανθρώπους αυτούς εντός των συνόρων της, και εν συνεχεία τους μετέφερε με κάθε μέσο (ακόμα και δια της βίας) στα Ελληνο – Τουρκικά σύνορα σε μια προσπάθεια να τους προωθήσει εντός Ελλάδος.

Πλέον, και ενόσω γράφεται η παρούσα, ο ρόλος ορισμένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, οι οποίες είναι και αυτές οι οποίες δρουν ως Γεωπολιτικός Παράγοντας στην περιοχή μελέτης, έχει αρχίσει να δημοσιοποιείται από τα πλέον επίσημα όργανα. Δεν είναι άλλωστε λίγες οι φορές κατά τις οποίες η ελληνική κυβέρνηση έχει μιλήσει ανοιχτά για τον ρόλο των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων οι οποίες συνεργάζονται με διακινητές παράτυπα εισερχόμενων ατόμων ή διακινούν ψευδείς καταγγελίες σε βάρος της Ελλάδας σε διεθνές επίπεδο, με μόνο στόχο να χάσει η χώρα το κύρος και την επιρροή της στην περιοχή ή ακόμα και δείχνουν να έχουν μια κάποια «συνεργασία» με αρχές και υπηρεσίες του έτερου μέρους του Υποσυστήματός μας.

Αναλυτικότερα, η πρώτη ίσως επίσημη αναφορά σχετικά με τον ρόλο ορισμένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων βρίσκεται σε δημοσίευμα των Financial Times την 15^η Δεκεμβρίου 2016⁴⁶, το οποίο επί της ουσίας δίνει στη δημοσιότητα μια απόρρητη έκθεση της FRONTEX, η οποία κάνει λόγο ξεκάθαρα για συνεργασία μεταξύ διακινητών από την πλευρά της Τουρκίας και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων οι οποίες δραστηριοποιούνται στην περιοχή από την πλευρά της Ελλάδας, η οποία συνεργασία υφίσταται στο κομμάτι της διευκόλυνσης παράνομης και παράτυπης διέλευσης των συνόρων, ενώ εν συνεχεία οι ίδιες Οργανώσεις συμβούλευαν τα παράτυπα εισερχόμενα άτομα να μην συνεργάζονται σε καμία περίπτωση με τις ελληνικές αρχές. Αυτό φαίνεται να μη σταμάτησε να συμβαίνει καθ' όλη τη διάρκεια των τελευταίων ετών, με αποτέλεσμα διοικητικά στελέχη δύο μεγάλων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων οι οποίες δραστηριοποιούνται στο κομμάτι του προσφυγικού ζητήματος, να διώκονται πλέον για «το αδίκημα της εγκληματικής οργάνωσης που είχε σκοπό να παραλαμβάνει

⁴⁵ Ηλεκτρονική Έκδοση Εφημερίδας «The Guardian», 29.02.2020, άντληση Μάιος 2024, <https://www.theguardian.com/world/2020/feb/29/erdogan-says-border-will-stay-open-as-greece-tries-to-repel-influx>

⁴⁶ Ηλεκτρονική Έκδοση Εφημερίδας «Financial Times», 15.12.2016, άντληση Ιούνιος 2021, <https://on.ft.com/3GtY0vv>

στοιχεία πολιτών τρίτων χωρών, οι οποίοι επιχειρούσαν παράνομη είσοδο στην Ελλάδα, προκειμένου να διευκολύνει την παράνομη είσοδο και διαμονή αυτών στην Ελλάδα, αποστέλλοντας στις αρχές τα πλήρη στοιχεία τους και το ακριβές σημείο εντοπισμού τους στη χώρα, προκειμένου οι τελευταίοι να υπαχθούν στις διαδικασίες ασύλου». Μάλιστα για τον ένα εκ των δύο κατηγορούμενων, η κατηγορία έχει το επιβαρυντικό της κατ' επάγγελμα τέλεσης του αδικήματος, καθώς όπως υποστηρίζουν οι δικαστικές αρχές, «μέσω της υποδομής την οποία έχει καταρτίσει τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα προκύπτει η πρόθεση της επανειλημμένης τέλεσης του αδικήματος προς πορισμός εισοδήματος». Ο συγκεκριμένος κατηγορούμενος μάλιστα, είναι ενδεικτικό πως κατά τα τελευταία χρόνια κινούταν δικαστικά εναντίον απάντων έκαναν το «λάθος» να προσπαθήσουν είτε να τον ελέγξουν είτε να σχολιάσουν τα πεπραγμένα του. Φυσικά, για νομικούς λόγους καθώς η υπόθεση βρίσκεται ενώπιον της Δικαιοσύνης, ο γράφων δεν μπορεί να αναφέρει ονομαστικά τα ονόματα των κατηγορουμένων, καθώς σε κάθε περίπτωση δεν έχουν δοθεί τα στοιχεία τους στη δημοσιότητα με εισαγγελική εντολή.

Το τελευταίο, ίσως, γεγονός σε αυτόν τον κύκλο έλαβε χώρα στα μέσα Αυγούστου του 2022, όταν η Μη Κυβερνητική Οργάνωση «Human Rights 360», καθώς και η γερμανική εφημερίδα «Der Spiegel» δημοσιοποίησαν το ζήτημα των 38 ανθρώπων οι οποίοι βρίσκονταν αποκλεισμένοι σε μια βραχονησίδα στον ποταμό Έβρο. Μάλιστα, ήτο τέτοια η πίεση την οποία ήθελαν να ασκήσουν τότε προς την ελληνική Κυβέρνηση για άμεση επέμβαση και διάσωση των ανθρώπων αυτών, ώστε απέστειλαν έγγραφο στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Το αίτημά τους, ήταν να επέμβουν οι ελληνικές αρχές προκειμένου να διασώσουν τους 38 ανθρώπους καθώς, σύμφωνα με τις καταγγελίες, ήδη είχε πεθάνει ένα κορίτσι 4 ετών. Σε αυτό το σημείο, θα πρέπει να σημειωθεί – καθώς είναι ενδεικτικό της σοβαρότητας – πως σε περίπτωση κατά την οποία η ελληνική κυβέρνηση διέτασσε την επέμβαση στη βραχονησίδα και τη διάσωση των ανθρώπων, τότε – στην καλύτερη περίπτωση – θα κάναμε λόγο για ένα πολύ σοβαρό μεθοριακό επεισόδιο, καθώς οι 38 αυτοί άνθρωποι βρίσκονταν εντός τουρκικού εδάφους. Εν συνεχεία, το συγκεκριμένο άρθρο διεγράφη από την ιστοσελίδα της γερμανικής εφημερίδας, συνεπώς είναι αδύνατο να χρησιμοποιηθεί σε πρωτότυπη μορφή ως πηγή του παρόντος. Κατά τη συγγραφή όμως της

παρούσης, η ίδια η γερμανική εφημερίδα δημοσίευσε άρθρο στο οποίο αναλύει την έρευνα που έκανε, μετά τις καταγγελίες για ψευδή γεγονότα, στην οποία μέσα από παράθεση γεγονότων, αναφορών, δορυφορικών φωτογραφιών, καταλήγει στο συμπέρασμα πως λανθασμένα είχε δημοσιεύσει το επίμαχο άρθρο, ενώ κανένας πρόσφυγας δεν έχασε τη ζωή του στην εν λόγω βραχονησίδα, η οποία τελικά δεν ήτο εκείνη στην οποία είχαν καταγγείλει ότι αφήνουν αβοήθητους ανθρώπους οι ελληνικές αρχές, αλλά μια άλλη περίπου 4 χιλιόμετρα νοτιότερα, η ο οποία, φυσικά, ανήκει στην Τουρκία⁴⁷. Αναφορά όμως γίνεται επίσης, σε άρθρο το οποίο αναφέρεται στο Δελτίο Τύπου του ιδρυτή της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης «Human Rights 360», ο οποίος ανακαλεί τα όσα είχε υποστηρίξει η οργάνωσή του λίγους μήνες πριν, ενώ εκθέτει και τον Έλληνα δημοσιογράφο της γερμανικής εφημερίδας, ο οποίος δηλώνοντας υπάλληλος της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης αποπειράθηκε να εισέλθει στο Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης στο οποίο πλέον βρίσκονται οι 38 αιτούντες άσυλο έπειτα από το πέρασμά τους εντός της ελληνικής επικράτειας.⁴⁸

Φυσικά, στην ανωτέρω κατάσταση θα πρέπει να συμπεριλάβουμε πολιτικές τις οποίες ακολουθεί η γειτονική Τουρκία την τελευταία δεκαετία. Ενώ οι αρχές του 21^{ου} αιώνα βρήκαν τις δύο χώρες με διάθεση να αμβλύνουν τις διαφορές τους έπειτα και από την πολύ σοβαρή κρίση των Ιμίων, την τελευταία δεκαετία η Τουρκία έχει αλλάξει εντελώς την στάση της. Μέσα από την εργαλειοποίηση του προσφυγικού ζητήματος, απειλώντας άμεσα την Ευρώπη προκειμένου να λάβει μεγαλύτερες επιχορηγήσεις για την αντιμετώπιση του ζητήματος, η Τουρκία προσπάθησε και συνεχίζει να προσπαθεί να διαστρεβλώσει την εικόνα για τα γεγονότα τα οποία λαμβάνουν χώρα στην περιοχή του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου, ενώ λαμβάνει χώρα και μια συνεχής αμφισβήτηση ζωνών έρευνας και διάσωσης, θαλασσίων και εναέριων συνόρων. Σε αυτή την κατεύθυνση, Τουρκία και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις φαίνεται πως ακολουθούν – όλως τυχαίως – μια κοινή γραμμή στη διασπορά ψευδών ειδήσεων πάνω στο προσφυγικό ζήτημα, αφού είναι συνεχής η προσπάθεια και των δύο να κατηγορηθεί η Ελλάδα ότι δεν διασώζει παράτυπα εισερχόμενους, ότι βασανίζει αιτούντες άσυλο και ότι

⁴⁷ Ηλεκτρονική Έκδοση Εφημερίδας «Spiegel», 30.12.2022, άντληση Δεκέμβριος 2022, <https://bit.ly/3vMdJiv>

⁴⁸ Ηλεκτρονική Έκδοση Εφημερίδας «Πρώτο Θέμα», 15.09.2022, άντληση Δεκέμβριος 2022, <https://bit.ly/3WCBar3>

επαναπροωθεί παρανόμως στην Τουρκία πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο και παράτυπα εισερχόμενους.

Δεν είναι άλλωστε τυχαίο, ότι λόγω του «καταιγισμού» των ελληνικών αρχών από μηνύματα Μη Κυβερνητικών οργανώσεων που φαίνονται να γνωρίζουν επακριβώς την ακριβή τοποθεσία εισερχομένων παράτυπων μεταναστών, οι Ελληνικές αρχές εκκίνησαν την άνοιξη του 2022 έρευνα σε 4 ΜΚΟ για το κατά πόσο είναι πιθανό να υπάρχει εσωτερική ενημέρωση και απευθείας επικοινωνία των ΜΚΟ με τους Τούρκους διακινητές⁴⁹.

Έτερο παράδειγμα ιδιαίτερα ενδεικτικό της όλο και αυξανόμενης και ανεξέλεγκτης ως προς τη δημιουργία εσφαλμένων εντυπώσεων σε διεθνές επίπεδο «δυναμικής» των Μη Κυβερνητικών οργανώσεων, αποτέλεσε λίαν προσφάτως και η παγκοίμως γνωστή δομή της περιοχής της «Μόριας», όταν το 2020, η δραστηριοποιούμενη στην περιοχή ΜΚΟ «MORIA CORONA AWARENESS TEAM», σε σχετική επίσημη ανάρτησή της στα μέσα κοινωνικής της δικτύωσης, αναφέρθηκε σε «ελληνικό τμήμα της περιοχής της Λέσβου», εξαιρώντας εμμέσως και αφήνοντας να εννοηθεί ότι το τμήμα του νησιού όπου ευρίσκεται η ανωτέρω δομή, δεν αποτελεί εν τοις πράγμασι «ελληνικό έδαφος»⁵⁰.

Άλλο ένα παράδειγμα του ρόλου ορισμένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, είναι η γνωστή υπόθεση της ΜΚΟ ERCI, η οποία εκκινεί πίσω στο 2018. Τότε, σε βάρος 16 μελών (μαζί και του Διευθυντή) της εν λόγω οργάνωσης, είχε σχηματισθεί δικογραφία για κατασκοπεία, διευκόλυνση μεταφοράς παράτυπων αλλοδαπών στο εσωτερικό της χώρας, και συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση. Οι κατηγορίες αυτές, όπως αναφέρονταν στο αρχικό κατηγορητήριο ήτο άπασες κακουργηματικού χαρακτήρα. Στη συνέχεια, η κατηγορία της κατασκοπείας μετετράπη σε πλημμεληματικού χαρακτήρα, καθώς δεν μπόρεσαν οι Αρχές να αποδείξουν βάσει στοιχείων στην εισαγγελία πως τα κρατικά απόρρητα τα οποία είχαν στην κατοχή τους οι κατηγορούμενοι, τα δημοσιοποίησαν ή κοινοποίησαν σε τρίτο με τρόπο ο οποίος θα έβλαπτε τα συμφέροντα του κράτους (α. 148 παρ. 2 ΠΚ). Ενώ επί της συγκεκριμένης υπόθεσης, οι κατηγορούμενοι αθωώθηκαν για την κατηγορία της κατασκοπείας σε βαθμό πλημμελήματος, εκκρεμεί ακόμη ενώπιον

⁴⁹ Ηλεκτρονική Έκδοση Εφημερίδας «Έθνος», 29.05.2022, άντληση Ιούνιος 2022, <https://bit.ly/3Z3mVgI>

⁵⁰ Ηλεκτρονική Έκδοση Εφημερίδας «Πρώτο Θέμα», 25.05.2020, άντληση Ιούνιος 2022, <https://bit.ly/3Z0Z7Kl>

της Ελληνικής Δικαιοσύνης η εκδίκαση των κατηγοριών για διευκόλυνση μεταφοράς παράτυπων αλλοδαπών στο εσωτερικό της χώρας και συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση.

Όπως είναι φυσικό, η Ελλάδα και η Ευρώπη δεν θα μπορούσαν να μην αντιδράσουν και να μην προσπαθήσουν να προστατεύσουν τα εξωτερικά τους σύνορα. Η Ευρώπη το έπραξε με την «αναγνώριση» της Ελλάδας ως εξωτερικό σύνορο της προς Ανατολάς, την αύξηση της χρηματοδότησης της FRONTEX, καθώς και η απόφαση για μόνιμη παρουσία μονάδων της Υπηρεσίας στην Ελλάδα και από κοινού περιπολία σε Έβρο και Αιγαίο. Η Ελλάδα, το έπραξε τα τελευταία σχεδόν 4 χρόνια, με την αναγνώριση της αξίας του φράχτη στα σύνορα του Έβρου, τη συνολική αναβάθμιση των ενόπλων δυνάμεων μέσα από πρωτοφανείς αγορές οι οποίες έλαβαν χώρα, κυρίως στο Πολεμικό Ναυτικό και την Αεροπορία, και την πολιτική απόφαση για πραγματική φύλαξη σε όλο το μήκος των χερσαίων και θαλασσίων συνόρων.

Από τα ανωτέρω, είναι σαφές πως ορισμένες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις δρουν στην περιοχή ως Γεωπολιτικός Παράγοντας ανακατανομής ισχύος στην περιοχή. Ενδεχομένως, η δράση τους αυτή να έχει επιφέρει τα αντίθετα των επιθυμητών αποτελέσματα, καθώς – κατά πως φαίνεται – από την κρίση αυτή η Ελλάδα βγαίνει αναβαθμισμένη, τόσο στρατιωτικά όσο και πολιτικά σε διεθνές επίπεδο.

3.2 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις: Γεωπολιτικός Πυλώνας Πολιτικής

Είναι γεγονός, πως λόγω της φύσης του ζητήματος είναι δύσκολο να υπάρχει πολιτικό υπόβαθρο σε βάθος ετών το οποίο να αφορά την επιρροή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στα κράτη του Υποσυστήματος. Μπορούμε να θεωρήσουμε δεδομένο πάντως, και εκ του αποτελέσματος κρινόμενο, πως λόγω του «κοινού σκοπού» της αποδυνάμωσης της Ελλάδας, στρατιωτικά και πολιτικά, οι εν λόγω Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, είχαν βρει στο κράτος της Τουρκίας έναν σύμμαχο στην περιοχή, ενώ η Τουρκία είχε βρει τον «εχθρό εντός των πυλών» για την Ελλάδα, στο κομμάτι τόσο της «δυσφήμισης» όσο και της ενδεχόμενης πολιτικής αστάθειας.

Στον αντίποδα, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στην Ελλάδα έπρεπε να βρουν πολιτικούς «συμμάχους», οι οποίοι θα μετέφεραν τις θέσεις των οργανώσεων αυτών στην κεντρική πολιτική σκηνή, και με τους οποίους θα υπήρχε «καλή συνεργασία» σε ενδεχόμενη διακυβέρνηση της χώρας. Δεν είναι κρυφό, πως μεγάλη μερίδα των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, τόσο στην Ελλάδα όσο και Διεθνώς ταυτίζονται τόσο με της ιδέες όσο και με τα κόμματα της αριστεράς. Αυτό μπορεί να συμβαίνει για διάφορους λόγους, όμως ας θεωρήσουμε δεδομένο τον πιο «αθώο» και «ρομαντικό», δηλαδή την κοινή πεποίθηση ότι μόνο εκείνοι μάχονται για τα ανθρώπινα δικαιώματα και σε αρκετές περιπτώσεις για το λεγόμενο «no borders». Στο επόμενο κεφάλαιο, θα αναλυθεί το πως οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις εκμεταλλεύτηκαν τα πολιτικά τεκτονόμενα στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, προκειμένου να προσπαθήσουν να εδραιώσουν τη θέση τους σε έναν γεωγραφικό χώρο άγνωστο για αυτούς και σε μια κοινωνία «ρομαντική».

3.2.1 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις: Γεωπολιτικός Πυλώνας Πολιτικής στο Υποσύστημα Ελλάδα – Τουρκία

Όπως αναφέρθηκε ήδη ανωτέρω, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις φαίνεται πως στη γείτονα Τουρκία έχουν βρει έναν σύμμαχο στην περιοχή. Από τη βοήθεια στους διακινητές, όπως ήδη αναφέρθηκε παραπάνω, μέχρι και τη διάδοση ψευδών ειδήσεων ως αληθινών, προκειμένου να στραφεί η διεθνής κοινή γνώμη κατά της Ελλάδας, υπονομεύονται κατ' αυτόν τον τρόπο τη θέση της, οι σχέσεις μεταξύ των δύο πλευρών βρίσκονται σε άριστο επίπεδο. Αναφορικά με την πολιτική κατάσταση στην Τουρκία, ενδιαφέρον θα είχε να παρακολουθήσουμε τους προσεχείς μήνες τη στάση που θα κρατήσουν οι εν Ελλάδι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις εν όψει των επικείμενων εκλογών στη γείτονα χώρα, τόσο ως προς το εάν θα στηρίξουν με δηλώσεις κάποια υποψηφιότητα όσο και ως προς το εάν θα διαδραματίσουν κάποιο ρόλο σε ενδεχόμενο θερμό επεισόδιο στο Αιγαίο, πράγμα πολύ πιθανό κατά πολλούς αναλυτές⁵¹ λόγω της οριακής εκλογικής εικόνας η οποία φυσικά δεν ευνοεί τη σημερινή ηγεσία του τουρκικού κράτους.

Στην απέναντι πλευρά, η χρονική περίοδος κατά την οποία εμφανίστηκε το μεγάλο προσφυγικό / μεταναστευτικό πρόβλημα για την Ευρώπη και την Ελλάδα, δεν ήτο η «καλύτερη δυνατή» για οργανώσεις οι οποίες ήθελαν να διαδραματίσουν ρόλο διαφορετικό από τον καταστατικό τους. Η Ελλάδα είχε δύο κυβερνήσεις (2009-2012, 2012-2015) οι οποίες είχαν εντοπίσει το πρόβλημα, είχαν προτείνει, χτίσει και στηρίξει τον φράχτη στον Έβρο, ο οποίος θα έβαζε φρένο σε χιλιάδες παράτυπες εισόδους, ενώ η δεύτερη και πιο «κοντινή» χρονικά στα γεγονότα δεν έδειχνε διατεθειμένη να αφήσει περιθώριο δράσης σε τέτοιου είδους οργανώσεις. Ας μην ξεχνάμε αυτό το οποίο έχει αναφερθεί ήδη ανωτέρω, πως η Ελλάδα κατά την εμφάνιση των πρώτων μαζικών μεταναστευτικών ροών είχε ήδη υψώσει μέρος του σημερινού τείχους του Έβρου, είχε οργανώσει περιπολίες στο Αιγαίο στοχευμένες ακριβώς για παράτυπες εισόδους, ενώ είχαν ήδη δημιουργηθεί και οι πρώτες Δομές Φιλοξενίας και Κέντρα Υποδοχής παράτυπα εισερχόμενων και αιτούντων διεθνούς προστασίας.

⁵¹ Ηλεκτρονική Έκδοση Εφημερίδας «Τα Νέα», Συνέντευξη Υπουργού Άγγελου Συρίγου, 25.10.2022, άντληση Δεκέμβριος 2022, <https://bit.ly/3CcQyCy>, Διαδικτυακός Ενημερωτικός Ιστότοπος «Law & Order», 13.11.2022, άντληση Νοέμβριος 2022, <https://bit.ly/3ldSP3S>

Η ίδια χρονική περίοδος όμως, συνέπιπτε και με κάτι άλλο για την Ελλάδα. Ξεκινώντας από το 2010, η Ελλάδα – έπειτα και από αρκετά χρόνια σε οικονομική «λιτότητα» - εισέρχεται στην παγκόσμια οικονομική κρίση. Ούσα μια από τις αδύναμες οικονομίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και με χρέος το οποίο δεν μπορούσε να εξυπηρετήσει ήταν ίσως από τα μεγαλύτερα θύματα της παγκόσμιας αυτής οικονομικής κρίσης. Πέντε χρόνια μετά το πρώτο μνημόνιο μεταξύ της Ελλάδας και της «Τρόικα» και ενώ έχουν υπογραφεί ακόμα δύο μνημόνια από τότε η ελληνική κοινωνία η οποία βλέπει να αδικείται από τα σκληρά οικονομικά μέτρα και βλέποντας μια ακόμα κρίση, αυτή του μεταναστευτικού ζητήματος, να έρχεται προς το μέρος της γίνεται εύκολα δέκτης και αποδέκτης λαϊκίστικων θεωριών και πολιτικών εστιάζοντας στο οικονομικό κομμάτι των προτεινόμενων αυτών πολιτικών, μη δίνοντας σημασία σε όλους τους υπόλοιπους τομείς. Έτσι, στις αρχές του 2015 εκλέγεται μια κυβέρνηση η οποία ανέκαθεν και στη βάση της ιδεολογίας του κομματικού της φορέα είναι υπέρ των ανοιχτών συνόρων, κατά των «συνόρων που χωρίζουν τους λαούς», και η οποία φυσικά ανέκαθεν είχε στενή σχέση και συνεργασία, ακόμα και από το ρομαντικό κομμάτι των απλών εκδηλώσεων, με τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις οι οποίες δραστηριοποιούνταν στο κομμάτι των μεταναστών.

Με αυτόν τον τρόπο, άθελά της η ελληνική κοινωνία έφερε στο προσκήνιο πολιτικές οι οποίες κατά τους επόμενους κιόλας μήνες θα στρεφόντουσαν εναντίον της, αφού θα άφηναν τη χώρα αφύλακτη επί της ουσίας με αποτέλεσμα να εισέλθουν στην Ελλάδα μόνο κατά το πρώτο έτος διακυβέρνησης (2015) 856.723 άνθρωποι μόνο από τις θαλάσσιες οδούς μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση⁵².

Οι ανωτέρω αναφερόμενες πολιτικές που ακολουθήθηκαν κατά τα έτη 2015 – 2019, όπως έχει ήδη αναφερθεί είναι το κοινό σημείο μεταξύ της τότε ελληνικής κυβέρνησης και των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Είναι αυτές οι πολιτικές, οι οποίες οδήγησαν την Ευρωπαϊκή Ένωση να μην γνωρίζει μέχρι και κατά τη συγγραφή του παρόντος τι απέγινε περίπου το 70% της χρηματοδότησης προς την Ελλάδα, μεγάλο μέρος της οποίας πήγε απευθείας σε Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, τις οποίες κατά την περίοδο εκείνη η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρούσε

⁵² European Commission, ESPN Flash Report, 2016/64, Yannis Sakellis, Natalie Spyropoulou, Dimitris Ziomas – European Social Security Policy Network, Αύγουστος 2016

«εταίρους» στην αντιμετώπιση του προσφυγικού / μεταναστευτικού ζητήματος⁵³. Όλα τα ανωτέρω ήταν μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για αυτές τις οργανώσεις όχι μόνο να δραστηριοποιηθούν στην Ελλάδα, αλλά να εδραιωθούν, να διαχειριστούν εκατομμύρια ευρώ από τα ευρωπαϊκά κονδύλια χωρίς κανέναν κρατικό έλεγχο, και τελικά να μπορέσουν να δημιουργήσουν ένα τέτοιο δίκτυο, το οποίο να μπορεί να συντηρεί δραστηριότητες παρόμοιες με αυτές για τις οποίες ορισμένοι βρίσκονται, πλέον, κατηγορούμενοι ενώπιον της ελληνικής Δικαιοσύνης.

Όπως έχει αναφερθεί πλείστες φορές στο παρόν και στους δύο υπό μελέτη Πυλώνες, η ανακατανομή ισχύος άρχισε να ανατρέπεται με την πολιτική αλλαγή στην Ελλάδα το καλοκαίρι του 2019. Η Ελλάδα, από χώρα η οποία ήταν μια απλή αναφορά στη Συμφωνία Ε.Ε. – Τουρκίας το 2016, έφτασε στις αρχές του 2020 να δείχνει την δυναμική της και την αποφασιστικότητά της προς τον Δυτικό Κόσμο. Όπως ήτο φυσικό και – ενδεχομένως – αναμενόμενο, ο τρόπος αντίδρασης της Ελλάδας στα γεγονότα του Μαρτίου 2020 δεν έμεινε χωρίς κριτική και αμφισβήτηση από ορισμένους κύκλους. Η Ελλάδα, μπροστά σε σχεδόν μισό εκατομμύριο ανθρώπους οι οποίοι προσπαθούσαν δια της βίας να εισέλθουν παρατύπως και παρανόμως εντός των συνόρων της, υποκινούμενοι επισήμως από την Τουρκία, έλαβε δύο κρίσιμες αποφάσεις. Η πρώτη ήταν αυτή της αναβάθμισης του επιπέδου ασφαλείας των συνόρων (χερσαίων και θαλασσίων). Η δεύτερη ήταν η αναστολή κατάθεσης αιτήσεων διεθνούς προστασίας, από παρανόμως εισερχόμενους, για ένα μήνα, έως ότου παύσει η υβριδική αυτή επίθεση την οποία δεχόταν η χώρα⁵⁴. Αναφορικά με τη δεύτερη αυτή απόφαση, η Ελλάδα δέχθηκε κριτική και καταγγέλθηκε, καθώς κάτι τέτοιο - στα μάτια των επικριτών της απόφασης – αντιβαίνει το Διεθνές Δίκαιο καθώς περιορίζει (στη συγκεκριμένη περίπτωση αναστέλλει) την πρόσβαση στη Διαδικασία Ασύλου. Ενόσω η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει ακόμα γνωμοδοτήσει αναφορικά με την απόφαση της Ελλάδας για την αναστολή κατάθεσης αιτήσεων διεθνούς προστασίας, θα πρέπει να αναφερθεί, πως η Ελλάδα ταυτόχρονα με την ανακοίνωση της απόφασής της, κοινοποίησε αυτήν προς τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να κινήσει τις διαδικασίες του α. 78 παρ. 3 της ΣΛΕΕ, σύμφωνα με το οποίο θα

⁵³ Επίσημη Ιστοσελίδα Ευρωπαϊκής Επιτροπής, https://commission.europa.eu/aid-development-cooperation-fundamental-rights/get-involved-eu-humanitarian-aid-and-development-cooperation/become-humanitarian-partner_el

⁵⁴ ΦΕΚ Α' 45/02.03.2020, <https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/05/pnp-anastolh-ths-ypovolis-aithseon-asylou.pdf>

μπορούσε να αναστείλει την κατάθεση αιτήσεων ασύλου ως προσωρινό μέτρο υπέρ της, λόγω της επείγουσας κατάστασης από αιφνίδια εισροή υπηκόων τρίτων χωρών. Είναι ασφαλές, συνεπώς, να αναφέρουμε πως η γραφειοκρατία της Ευρωπαϊκής Ένωσης – ή για άλλους η έλλειψη αποφασιστικότητας και δράσης σε ορισμένα ζητήματα – ήταν εκείνη η οποία έθεσε υπό αμφισβήτηση την αποφασιστικότητα της Ελλάδας, η οποία είχε να διαχειριστεί τη βίαιη απόπειρα υπηκόων τρίτων χωρών να εισέλθουν των χερσαίων της συνόρων, υποκινούμενοι από τις τουρκικές Αρχές και σε αρκετές περιπτώσεις με τη βοήθεια του τουρκικού στρατού.

Από τις ανωτέρω αναλύσεις των Γεωπολιτικών Πυλώνων Άμυνα / Ασφάλεια και Πολιτική, μπορούμε να καταλήξουμε στα εξής συμπεράσματα:

Αναφορικά με τον Πυλώνα της Πολιτικής, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις δεν θα μπορούσαν να είναι σε θέση να ανακατανεύμουν κατά κάποιο τρόπο την ισχύ στο Γεωπολιτικό μας Υποσύστημα, καθώς η ύπαρξή τους στην περιοχή ουσιαστικά ξεκίνησε με την εμφάνιση του προβλήματος, παρά την ισχυρή παρουσία τους και κατά τα προηγούμενα έτη. Μετά την εμφάνισή τους, είναι γεγονός πως εκμεταλλεύτηκαν την πολιτική κατάσταση στη χώρα στο έπακρό, ενώ σε ίδιο βαθμό εκμεταλλεύτηκαν και τις κοινές ιδεολογικές βάσεις τις οποίες μοιράζονταν με την τότε ελληνική κυβέρνηση, βάσεις οι οποίες τους επέτρεψαν, στην ουσία, να έχουν έναν εκφραστή των ιδεών τους όχι απλά στην κεντρική πολιτική σκηνή της χώρας, αλλά στη διακυβέρνηση αυτής. Εν συνεχεία, μετά την αλλαγή στη διακυβέρνηση το 2019, και παρά τις – φιλότιμες ομολογουμένως – προσπάθειες για διαστρέβλωση της αλήθειας, διάδοση ψευδών ειδήσεων και ψευδών καταγγελιών, υιοθέτησης του συνόλου των τουρκικών θέσεων και συκοφάντησης της Ελλάδας στη Διεθνή πολιτική σκηνή, δεν κατάφεραν να υπονομεύσουν πολιτικά την Ελλάδα και να ανατρέψουν εν τη γενέσει της ή αργότερα την ισχυρή πολιτική θέση την οποία έμελλε να πάρει η Ελλάδα στην περιοχή του Συμπλόκου, αλλά και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Όσον αφορά τον Πυλώνα Άμυνα / Ασφάλεια, κατά τα έτη 2015 – 2019 είναι εμφανές και μόνο από τον αριθμό των ατόμων τα οποία εισήλθαν παρατύπως στην Ελλάδα, πως η ασφάλεια της χώρας ήταν σε πολύ χαμηλά επίπεδα, αν αναλογιστούμε πως μέσα σε μόνο ένα έτος από την αρχή της μεταναστευτικής /

προσφυγικής κρίσης, είχαν εισέλθει στην Ελλάδα παρατύπως άνω του ενός εκατομμυρίου άτομα⁵⁵, στα οποία δεν είχε γίνει κανένας έλεγχος στοιχείων κατά την είσοδό τους στη χώρα, και τα οποία φυσικά δεν γνώριζε κανείς το παρελθόν τους με αποτέλεσμα ορισμένα από αυτά τα άτομα να είναι πρώην μαχητές του αυτοαποκαλούμενου «Ισλαμικού Κράτους», όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω. Εν συνεχεία όμως, αυτή η κατάσταση φάνηκε να αλλάζει από τα μέσα το 2019 και την αλλαγή στη διακυβέρνηση της χώρας, καθώς πλέον η Ελλάδα σταμάτησε να ακολουθεί την πρακτική των «ανοικτών συνόρων», συνειδητοποίησε – και έκανε και τις υπόλοιπες χώρες να συνειδητοποιήσουν – την θέση της ως προς την Ευρώπη και την Ευρωπαϊκή Ένωση, θωράκισε τα σύνορά της με επέκταση του φράχτη του Έβρου και εξοπλίζοντας τόσο με μέσα όσο και με ανθρώπινο δυναμικό το Λιμενικό Σώμα, ενώ παράλληλα μέσα από τεράστια εξοπλιστικά προγράμματα, εξόπλισε και συνεχίζει να εξοπλίζει με τα αρτιότερα μέσα το σύνολο των Ενόπλων Δυνάμεών της, με έμφαση στην Πολεμική Αεροπορία και το Πολεμικό Ναυτικό. Εν κατακλείδι, από τα μέσα του 2019 και έπειτα η κατάσταση στον Πυλώνα Άμυνα/Ασφάλεια ανετράπη, με την όποια ανακατανομή ισχύος στο Υποσύστημα κατά τα προηγούμενα έτη, να γυρνάει πλέον υπέρ της Ελλάδας.

⁵⁵ European Commission, ESPN Flash Report, 2016/64, Yannis Sakellis, Natalie Spyropoulou, Dimitris Ziomas – European Social Security Policy Network, Αύγουστος 2016

4. Γεωπολιτικό υπόδειγμα

Στην έως τώρα ανάλυση παρατέθηκαν όλα τα διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με την όποια ανακατανομή ισχύος στο Σύμπλοκο Ανατολικής Μεσογείου – Αιγαίου. Το Υποσύστημα το οποίο αναλύθηκε και μελετήθηκε είναι το 4ο κατά σειρά όπως παρουσιάστηκαν στην αρχή του παρόντος, δηλαδή το Ελλάδα – Τουρκία. Αυτό συνέβη, καθώς παρά το γεγονός πως σε όλη την περιοχή της Μεσογείου υπήρχαν προσφυγικά και μεταναστευτικά κύματα, αυτό το οποίο πέρασε από την Τουρκία προς την Ελλάδα και την Ευρώπη εν συνεχεία, είναι ίσως το σημαντικότερο, αναλογικά με τον πληθυσμό, την έκταση και τις υποδομές της Ελλάδας, και σίγουρα αυτό το οποίο δημιούργησε τα μεγαλύτερα προβλήματα στο οικοδόμημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ ενδεχομένως να είναι και το μόνο στο οποίο φέρεται να υπάρχει ένα τόσο άρτιο σύστημα μεταξύ των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και των διακινητών παράτυπων μεταναστών, ούτως ώστε να μπορέσουν οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις να θεωρηθούν ως Γεωπολιτικός Παράγοντας ανακατανομής ισχύος στην περιοχή. Οι Γεωπολιτικοί Πυλώνες στους οποίους μελετήθηκε η ανακατανομή ισχύος, ήταν αυτοί της Άμυνας/Ασφάλειας και της Πολιτικής, καθώς είναι αυτοί τους οποίους θα μπορούσε να επηρεάσει περισσότερο ο Γεωπολιτικός Παράγοντας, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Με βάση τα όσα παρατέθηκαν ανωτέρω, οδηγηθήκαμε στο συμπέρασμα πως ο Γεωπολιτικός μας Παράγοντας όντως ανακατένειμε, εν τέλει, την ισχύ μόνο όμως στον Γεωπολιτικό Πυλώνα Άμυνας/Ασφάλειας. Ο λόγος για τον οποίο φτάσαμε στο συμπέρασμα πως δεν επηρέασε τον Πυλώνα της Πολιτικής, είναι καθώς λόγω της «ξαφνικής» εμφάνισης του μεταναστευτικού ζητήματος, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις δεν θα μπορούσαν να έχουν επηρεάσει πρωτύτερα την πολιτική κατάσταση στη χώρα. Είναι γεγονός πως την τετραετία 2015 – 2019 εκμεταλλεύτηκαν στο έπακρο τις δυνατότητες που τους έδωσε τόσο η ιδεολογική σύμπλευση με την τότε κυβέρνηση της Ελλάδας όσο και η παντελής έλλειψη ελέγχου της χρηματοδότησης τόσο από τα κρατικά όσο και από τα Ενωσιακά όργανα, με αποτέλεσμα να καταφέρουν να οικοδομήσουν το δίκτυο το οποίο περιέγραψα ανωτέρω. Είναι επίσης γεγονός, πως μετά τα μέσα του 2019 προσπάθησε το ίδιο δίκτυο, σε σύμπλευση αυτή τη φορά στους ισχυρισμούς τόσο με το κόμμα το οποίο κυβερνούσε κατά την περίοδο 2015 – 2019 όσο και με την

Τουρκία, να επηρεάσει τη θέση της χώρας στη Διεθνή πολιτική σκηνή, αλλά και τη θέση της κυβέρνησης στο εσωτερικό της χώρας μέσα από ψευδείς καταγγελίες και ισχυρισμούς. Όμως, οι προσπάθειες αυτές ήτο άκαρπες, συνεπώς δεν μπορεί να θεωρηθεί πως επηρέασε αυτόν τον Πυλώνα.

Στον Πυλώνα της Άμυνας/Ασφάλειας, ο Γεωπολιτικός Παράγοντας κατάφερε να ανακατανείμει την ισχύ σε δύο διαφορετικές τάσεις, προς δύο διαφορετικές κατευθύνσεις, τη μια, μάλιστα, φορά, χωρίς να είναι αυτό η πρόθεσή του. Όπως αναλύθηκε εκτενώς ανωτέρω, λόγω της ιδεολογικής σύμπλευσης με την τότε κυβέρνηση, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις κατάφεραν κατά τα έτη 2015-2019 να βλάψουν σοβαρά την Ασφάλεια της Ελλάδας, χωρίς, ευτυχώς, αυτό να μεταφραστεί σε κάτι χειρότερο για τη χώρα – προς το παρόν. Τα εξωτερικά σύνορα της χώρας, και της Ευρώπης, αφέθηκαν χωρίς φύλαξη ουσιαστικά, με την Ελλάδα τότε όχι μόνο να ανοίγει τα σύνορά της προς άνω του ενός εκατομμυρίου ανθρώπους, αλλά να προσπαθεί κιόλας σε μια περίπτωση να ανοίξει και τα σύνορά της προς την Ευρώπη, δημιουργώντας έτσι έναν διάδρομο από τις χώρες της Αφρικής και της Ασίας προς την καρδιά της Ευρώπης, κάτι το οποίο απετράπη επάνω στη συννοριακή γραμμή, στην κυριολεξία. Κατά τα επόμενα του 2015 χρόνια η κατάσταση μονίμως χειροτέρευε με τον στρατό της χώρας, πλέον, να έχει φτάσει σε σημείο να φυλάει και να διοικεί ορισμένες Δομές Φιλοξενίας, οι οποίες είχαν φτάσει σε σημείο να είναι ένα κανονικό κέντρο διερχομένων, αφού μπορούσαν να εισέλθουν και να εξέλθουν αυτών παράτυποι μετανάστες, άτομα τα οποία δεν είχαν καταγραφεί καν τα στοιχεία τους, αιτούντες διεθνή προστασία, πρόσφυγες και δικαιούχοι επικουρικής προστασίας. Όλα αυτά φυσικά, σε μια περίοδο κατά την οποία ο Γεωπολιτικός μας Παράγοντας, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, ήλεγχαν στην κυριολεξία τις Δομές Φιλοξενίας, αφού πέραν του – αναμενόμενου – καθήκοντός τους της παροχής βοήθειας προς τους διαμένοντες σε αυτές, είχαν τον τελευταίο λόγο μέχρι και στο ποιος τρίτος θα εισέλθει εντός των Δομών, και όλα αυτά φυσικά με την τεράστια χρηματοδότηση απευθείας από τα ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χρηματοδότηση η οποία όπως έχει παραδεχθεί η ίδια η Ένωση δεν ελεγχόταν – εκ του αποτελέσματος – από κανέναν, ενώ έχει γίνει χρήση μόνο του 30% των χρημάτων αυτών, με τα υπόλοιπα να έχουν χρησιμοποιηθεί από τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για άλλους σκοπούς.

Με βάση αυτά, κατανοούμε πως οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στην περιοχή του Υποσυστήματος έχουν πολύ μεγάλα συμφέροντα να συνεχίσουν τη δράση τους στον τομέα του μεταναστευτικού/προσφυγικού ζητήματος. Ένα δίκτυο το οποίο έχει στηθεί από την μια πλευρά των συνόρων έως την άλλη, το οποίο όχι μόνο είναι αυτοχρηματοδοτούμενο, αλλά αποφέρει κέρδος και σε αυτούς που το ελέγχουν ή/και που συμμετέχουν σε αυτό, θα προσπαθήσει με κάθε μέσο να υπερπηδήσει κάθε εμπόδιο το οποίο θα παρουσιασθεί στον δρόμο του. Ως τέτοιο αντιλαμβάνονται οι συγκεκριμένες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις την παρούσα κυβέρνηση της Ελλάδας, και σε κάθε περίπτωση ως τέτοιο θα αντιλαμβάνονταν την οποιαδήποτε ελληνική κυβέρνηση η οποία δεν θα εξυπηρετούσε τους δικούς της σκοπούς. Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις διαφωνούσαν εξ' αρχής με την δημιουργία Μητρώου των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, όπως διαφώνησαν και με τη δημιουργία Μητρώου Υπαλλήλων και Εθελοντών των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Με τον ίδιο τρόπο αντιδρούσαν και συνεχίζουν να αντιδρούν με τον φράχτη στον Έβρο και τη φύλαξη χερσαίων και θαλασσίων συνόρων φτάνοντας σε σημείο να συμπορεύονται με το έτερο μέρος του Υποσυστήματος, την Τουρκία, στην ανθελληνική ρητορική στα διεθνή φόρα, δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο ένα – ιδιαίτερο θα έλεγα – «τρίγωνο» μεταξύ Τουρκίας – Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων – Συ.ΡΙ.Α.

5. Γεωστρατηγική σύνθεση.

Από το σύνολο των ανωτέρω απεδείχθη και διαπιστώθηκε η επιρροή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων ως Γεωπολιτικός Παράγοντας στην περιοχή. Πλέον, στο κεφάλαιο αυτό θα αναλυθούν οι στόχοι των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην περιοχή. Όπως αναπτύχθηκε και στην εισαγωγή της παρούσης, Ελλάδα και Τουρκία βρίσκονται από αρχαιοτάτων χρόνων όχι μόνο στον διάδρομο ο οποίος ενώνει την Ανατολή με τη Δύση, αλλά βρίσκονται στο σύνορο αυτών των δύο κόσμων. Αυτός ο «δρόμος» ανά τους αιώνες έχει γίνει δρόμος εμπορίου, στρατιωτικής διέλευσης, μετακίνησης πληθυσμών, και τελικά μίξης πολιτισμών.

Όταν το 2015 ξέσπασε η μεταναστευτική κρίση λόγω του εμφυλίου πολέμου ο οποίος ήδη μαινόταν στη Συρία, η λεγόμενη «Κοινωνία των Πολιτών», δηλαδή οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, οι οποίες στηρίζονται στον εθελοντισμό για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θεώρησαν χρέος τους να έχουν παρουσία στην περιοχή προκειμένου να συνδράμουν στην αντιμετώπιση του προβλήματος. Μέσα σε αυτές όμως, δεν ήταν λίγες οι Οργανώσεις που είδαν αυτή την κρίση ως μια ευκαιρία για κέρδος, αλλά και μια ευκαιρία για αλλοίωση του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής και επιβολής μιας πολιτικής ανοιχτών συνόρων. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε, ότι στις 10 Σεπτεμβρίου του 2019 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δια μέσου της Προέδρου αυτής, Ursula von der Leyen, ανακοίνωσε την ίδρυση ενός νέου χαρτοφυλακίου, του οποίου Επίτροπος διορίστηκε ο Έλληνας Μαργαρίτης Σχοινάς, το οποίο είχε τίτλο «Προστασία του Ευρωπαϊκού Τρόπου Ζωής». Προς Θεού, ο γράφων δεν θα ήθελε σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί ότι με το να εισέλθουν σε ευρωπαϊκές κοινωνίες άνθρωποι από άλλους πολιτισμούς, τότε κινδυνεύει «κάτι» από το ευρωπαϊκό κεκτημένο. Όμως, όταν αυτή η είσοδος γίνεται μαζικά κατά εκατοντάδες χιλιάδες κάθε έτος, δεδομένου κιόλας ότι μέσα σε αυτές τις χιλιάδες των ανθρώπων, αποδεδειγμένα βρίσκονται και μαχητές του αυτοαποκαλούμενου «Ισλαμικού Κράτους», χωρίς οι χώρες υποδοχής να μπορούν σε καμία περίπτωση να δεχθούν τόσες μαζικές εισόδους στην χώρα τους, κυρίως από άποψη υποδομών, τότε υπάρχει ο κίνδυνος και οι άνθρωποι αυτοί να μην έχουν τις συνθήκες διαβίωσης και τα δικαιώματα τα οποία θα έπρεπε να έχουν, αλλά και οι ευρωπαϊκές κοινωνίες να χάσουν τον ευρωπαϊκό τους χαρακτήρα.

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις προς την επίτευξη των σκοπών αυτών έφτασαν σε σημείο, άμεσα ή έμμεσα, να συνεργάζονται με κράτη εχθρικά προς την Ευρώπη, όπως είναι η Τουρκία, αλλά και να συνεργάζονται και να δημιουργούν παράνομα δίκτυα διακίνησης ανθρώπων, θέτοντας έτσι μάλιστα σε άμεσο κίνδυνο ζωής τους ίδιους τους ανθρώπους που διακινούν, καθώς είναι εκατοντάδες αυτοί που έχουν χάσει τη ζωή τους σε ναυάγια τόσο στο Αιγαίο όσο και στη Μεσόγειο.

Μέχρι το έτος 2019, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις φαίνεται πως ενόσω ήταν σε πλήρη ταύτιση με την τουρκική πλευρά, είχαν βρει και έναν σύμμαχο στο πρόσωπο της ελληνικής κυβέρνησης, καθώς το κόμμα το οποίο ήτο τότε στην διακυβέρνηση της χώρας, είχε στον πυρήνα της ιδεολογίας του απόψεις αντιδυτικές, αντιευρωπαϊκές, ενώ στήριζε ανέκαθεν ανοιχτά την πολιτική των ανοιχτών συνόρων. Όλα αυτά άλλαξαν στα μέσα του 2019, όταν μετά από εκλογική διαδικασία, η Ελλάδα άλλαξε στάση και πολιτική επί όλων αυτών των ζητημάτων, θέτοντας ως προτεραιότητα τη διαφύλαξη των συνόρων, και φυσικά την οργάνωση στους τομείς της χορήγησης διεθνούς προστασίας και της καταγραφής και του ελέγχου των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που δρούσαν στη χώρα. Όλο αυτό, όπως φάνηκε και από το σύνολο της ανωτέρω ανάλυσης, ήταν και συνεχίζει να είναι εμπόδιο στα σχέδια των Οργανώσεων αυτών. Εκεί εδράζεται και ο λόγος για τον οποίο από το 2019 και έπειτα, συγκεκριμένες οργανώσεις έχουν επιδοθεί σε έναν αγώνα συκοφάντησης της Ελλάδας σε Διεθνές επίπεδο, ούτως ώστε μέσω ψευδών ειδήσεων και καταγγελιών, υπό την πίεση της Διεθνούς Κοινότητας η Ελλάδα να βρεθεί ενδεχομένως ερευνώμενη ή και κατηγορούμενη για πράξεις της κατά την άσκηση του δικαιώματός της για άσκηση κυριαρχίας εντός της επικράτειάς της, ώστε τελικά να αποδυναμωθεί, να περιέλθει σε πολιτική αστάθεια, και τελικά να μην είναι σε θέση να σταθεί πλέον εμπόδιο στην επίτευξη των στόχων των συγκεκριμένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Επίλογος

Η προσπάθεια των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων να ανακατανεύμουν την ισχύ μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, κατά την τελευταία δεκαετία, έφερε την Ελλάδα σε πολύ δύσκολη θέση στη Διεθνή σκηνή. Κατά τα έτη προ του 2019, οι εικόνες οι οποίες έκαναν τον γύρο του κόσμου σχετικά με την Ελλάδα αφορούσαν τις τριτοκοσμικές συνθήκες στις υποτιθέμενες «Δομές Φιλοξενίας» και τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης. Παράλληλα, η Ελλάδα και οι εν Ελλάδι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, βρίσκονταν στο επίκεντρο συζητήσεων και ερευνών, κυρίως δημοσιογραφικών, αναφορικά με την τεράστια χρηματοδότηση που έλαβαν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο για την Μετανάστευση, καθώς παρά το γεγονός ότι η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν ξέρει τι απέγιναν τα χρήματα τα οποία χορήγησε, αξιωματούχοι της θεωρούν πως μόνο το 30% των χρημάτων αυτών αξιοποιήθηκαν στην επίλυση του μεταναστευτικού / προσφυγικού προβλήματος. Παρ' όλη όμως τη δεινή πολιτική θέση στην οποία είχε περιέλθει η Ελλάδα, όχι μόνο λόγω της μεταναστευτικής κρίσης, κατάφερε εν συνεχεία κατά τα έτη 2019 και μέχρι τη συγγραφή της παρούσης να ανατρέψει την κατάσταση και πλέον έχει βρεθεί σε μια ηγετική θέση τόσο στην περιοχή του Συμπλόκου, όσο και στην περιοχή της Ευρώπης. Αυτό φυσικά, δεν αναιρεί το γεγονός πως οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις δρουν ως Παράγοντας ανακατανομής ισχύος στην περιοχή. Οι ίδιες Οργανώσεις οι οποίες έλαβαν χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση χωρίς να διαθέσουν τα χρήματα στην συμβολή τους προς την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης, είναι οι ίδιες οι οποίες κατά τα τελευταία χρόνια έχουν επιδοθεί σε έναν αγώνα εναντίον της Ελλάδας σε διεθνές επίπεδο με σκοπό να δημιουργήσουν πολιτική αστάθεια και να μπορέσουν εκ νέου να ευδοκιμήσουν. Σε καμία περίπτωση, ο γράφων δεν θέλει να υπονοήσει πως από το 2019 και έπειτα έγιναν όλα όσα έπρεπε να γίνουν και διορθώθηκαν όλα τα κακώς κείμενα. Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις συνεχίζουν να συμμετέχουν σε κυκλώματα παράνομης διακίνησης μεταναστών, άνθρωποι συνεχίζουν να εισέρχονται παράτυπα στη χώρα. Πλέον όμως η Ελλάδα φαίνεται πως αντιμετωπίζει τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ως δυνητικό παράγοντα ανακατανομής ισχύος και όχι έναν de facto σύμμαχο στην αντιμετώπιση του προσφυγικού ζητήματος. Πλέον, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ελέγχονται και οδηγούνται στη δικαιοσύνη για

παράνομες πράξεις τους, ορισμένες φορές για πράξεις κακουργηματικού χαρακτήρα. Άποψη του γράφοντος, είναι πως η τρέχουσα κατάσταση δεν πρόκειται να αλλάξει σύντομα. Η Ελλάδα θα συνεχίσει να προσπαθεί να ελέγξει καταστάσεις οι οποίες μπορούν να δημιουργήσουν κινδύνους για τη χώρα, και οι συγκεκριμένες Οργανώσεις θα προσπαθούν εκ νέου να ανακατανεύμουν την ισχύ στην περιοχή. Εκ του αποτελέσματος, η τελευταία τους προσπάθεια απέτυχε, και ενώ θα έπρεπε να έχει φέρει την Ελλάδα σε μειονεκτική θέση έναντι της Τουρκίας, την έφερε σε θέση ισχύος και μάλιστα με σημαντική διαφορά απέναντι στη γείτονα.

Όπως αναφέρθηκε και στα πρώτα κεφάλαια της παρούσας, ένα από τα σημαντικότερα μειονεκτήματα τα οποία αντιμετώπισε ο γράφων κατά την έρευνα και συγγραφή, ήταν το γεγονός πως για τα προγενέστερα του 2019 έτη δεν υπάρχει κανένα απολύτως στατιστικό ή αριθμητικό στοιχείο για την ύπαρξη και δράση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην Ελλάδα, καθώς το εγχείρημα της πιστοποίησης και καταγραφής τους ξεκίνησε το 2020. Ακόμα ένα πρόβλημα, ήταν πως για τα έτη προγενέστερα του 2019, δεν υπάρχει κανένα αριθμητικό και γενικότερα ποσοτικό στοιχείο αναφορικά με τη χρηματοδότηση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία αφενός διέθεσε στην ελληνική κυβέρνηση και σε ορισμένες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, τις οποίες θεωρούσε και αποκαλούσε «εταίρους», σχεδόν ένα δισεκατομμύριο ευρώ, αφετέρου δεν ήλεγξε ποτέ πόσα από αυτά τα χρήματα δαπανήθηκαν όντως για την αντιμετώπιση του προβλήματος και πόσα , και από ποιους, δαπανήθηκαν για διαφορετικούς σκοπούς. Το γεγονός αυτό, μετέτρεψε μια αρχικά προοριζόμενη για ποσοτική μελέτη και ανάλυση επί του ζητήματος, σε ποιοτική, βασιζόμενη κυρίως σε δημοσιογραφική έρευνα, αρθρογραφία, έγγραφα της ευρωπαϊκής ένωσης και κυβερνητικές πηγές και αναφορές. Μελλοντικά, και εφ' όσον υπάρξουν κάποια στιγμή τα απαιτούμενα ποσοτικά στοιχεία, θα πρέπει να γίνει μια ποσοτική μελέτη και ανάλυση προκειμένου να εξαχθούν περισσότερο αντικειμενικά συμπεράσματα για τον ρόλο των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και το κατά πόσο – εν τέλει – επηρέασαν την ισχύ στην περιοχή.

Εν κατακλείδι, τα συμφέροντα του Γεωπολιτικού Παράγοντα του υποδείγματός μας, τον έφεραν σε μια απευθείας συνεργασία τόσο με την ελληνική κυβέρνηση όσο και με την τουρκική κατά την περίοδο 2015 – 2019, προκειμένου χιλιάδες μεταναστών να εισέλθουν σε ευρωπαϊκό έδαφος. Εν τέλει, όμως, ο

Γεωπολιτικός Παράγοντας του υποδείγματός μας κατάφερε ακριβώς το αντίθετο αποτέλεσμα από εκείνο που ζητούσε, καθώς η Ελλάδα από την κρίση αυτή έχει βγει κατά πολύ ενισχυμένη, τόσο σε πολιτικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο στρατιωτικό και ασφάλειας.

6. Εικόνες – Πίνακες

Έτος	Παράτυπα Εισερχόμενοι
2014	104.952
2015	894.318
2016	187.398
2017	48.715
2018	61.110
2019	85.277
2020	21.645
2021	23.885
2022	39.386
2023	61.743
2024 (Ιανουάριος – Μάρτιος)	13.912

Πίνακας 1: Αριθμός παράτυπα εισερχομένων μεταναστών ανά έτος, μέσω της οδού Ανατολικής Μεσογείου και της οδού Αλβανίας προς Ελλάδα. Πηγή στοιχείων: Διαδικτυακή σελίδα FRONTEX, Monitoring and risk analysis, Migratory Map, <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-map/>

Έτος	Παράτυπα Εισερχόμενοι
2014	50.834
2015	885.386
2016	182.277
2017	42.319
2018	56.560
2019	83.333
2020	20.280
2021	22.793
2022	38.690
2023	61.092
2024 (Ιανουάριος – Μάρτιος)	13.729

Πίνακας 2: Αριθμός παράτυπα εισερχομένων μεταναστών ανά έτος, μόνον μέσω της οδού Ανατολικής Μεσογείου.

Πηγή στοιχείων: Διαδικτυακή σελίδα FRONTEX, Monitoring and risk analysis, Migratory Map, <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-map/>

Έτος	Αιτούντες
2013	4.814
2014	9.431
2015	13.185
2016	51.034
2017	58.619
2018	66.915
2019	77.228
2020	40.471
2021	28.277
2022	37.337
2023	64.213
2024 (Ιανουάριος – Μάρτιος)	6.563

Πίνακας 3: Αριθμός αιτήσεων ασύλου ανά έτος στην Ελλάδα.

Πηγή: Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου

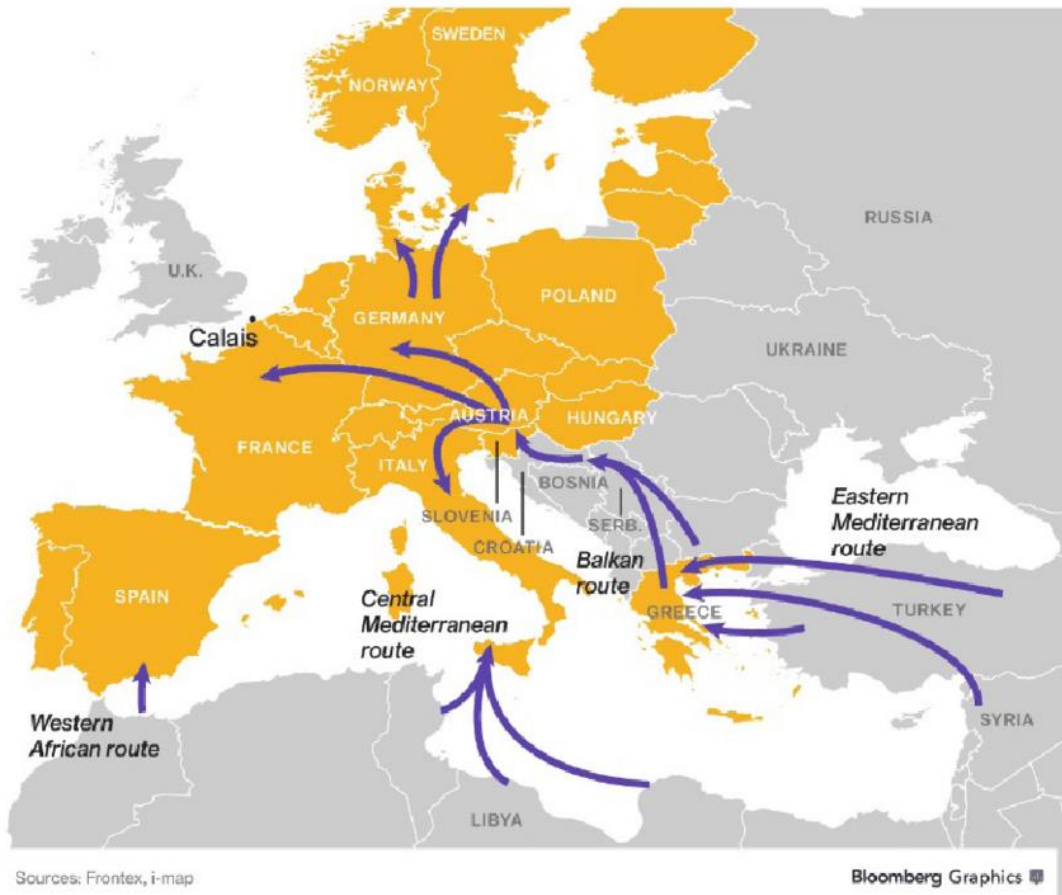
Κατηγορία	Πλήθος
Αριθμός Αιτήσεων εγγραφής στο Μητρώο ΜΚΟ	264
Απορριφθείσες Αιτήσεις	164
Οργανώσεις που ενεγράφησαν	87
Ενεργές Οργανώσεις Μητρώου	82
Αριθμός εγγεγραμμένων Μελών ΜΚΟ	2.124

Πίνακας 4: Στατιστικά στοιχεία Μητρώου Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Πηγή: Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου

Migratory Routes

■ Schengen area

Εικόνα 1: Οι μεταναστευτικοί διάδρομοι προς την Ευρώπη.

Πηγή: Blomberg Graphics, Maurizio Ambrosini, Research Gate

Εικόνα 2: Μετανάστες μετά τη μεταφορά τους στα ελληνο-τουρκικά σύνορα από τουρκικές δυνάμεις τον Μάρτιο του 2020.

Πηγή: The Telegraph

Εικόνα 3: Σωσίβια παράτυπα εισερχόμενων εκ Τουρκίας στο νησί της Λέσβου, 2015.

Πηγή: Foreign Affairs

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- *Αφουξενίδης Α.* (2015). Όψεις της κοινωνίας πολιτών στην Ελλάδα: Το παράδειγμα των περιβαλλοντικών και αντιρατσιστικών ΜΚΟ, *Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, 16
- *Κωτούλας, Ιωάννης Ε.*, Μετανάστευση και Κυρίαρχη Εθνική Κουλτούρα, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2011
- *Μάζης, Ιωάννης Θ.*, Μεταθεωρητική κριτική διεθνών σχέσεων και γεωπολιτικής, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2012
- *Μάζης, Ιωάννης Θ.*, Γεωπολιτικά Ζητήματα στην Ευρύτερη Μέση Ανατολή και τη Μεσόγειο Ι, Εκδόσεις Λειμων, Αθήνα 2017
- *Μάζης, Ιωάννης Θ.*, Η Γεωπολιτική της Ευρύτερης Μέσης Ανατολής και η Τουρκία, Εκδόσεις Λιβάνη, Αθήνα 2008
- *Μποτετζάγιας Ι. Α.*, (2017) ΜΚΟ και Κοινωνία Πολιτών, μια προβληματική σχέση: η περίπτωση των ελληνικών Μη Κυβερνητικών Περιβαλλοντικών Οργανώσεων, *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, Τόμος 27 (1)
- *Παναγιωτόπουλος Δ*, Αθλητικό σωματείο, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2022
- *Πλιάκος Α*, Εισαγωγή στο οικονομικό δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2011
- *Ρούκουνας, Εμμανουήλ*, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2015
- *Σκλιάς, Π.* 1998. Ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανισμών (ΜΚΟ) στην εποχή της παγκοσμιοποίησης : θεωρητικές προσεγγίσεις, Αθήνα.
- *Σκλιάς, Π.;* *Χουλιάρας, Α.* 2002. Εισαγωγή: η γεωγραφία των μη κυβερνητικών οργανώσεων στο Η διπλωματία της κοινωνίας των πολιτών : οι μη κυβερνητικές οργανώσεις και η διεθνής αναπτυξιακή συνεργασία, Αθήνα.
- *Στραβοσκούφης Θ*, (2016), Κοινωνική ανάπτυξη, κοινωνία πολιτών και ΜΚΟ. Ένας διαδραστικός θεσμικός μηχανισμός, *The Greek Review of Social Research*, 120
- *Σωτηρόπουλος Γ*, Προσωπικές εταιρείες, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2023

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- *Gordenker L & Weiss Th.*, Pluralizing global governance: Analytical approaches and dimensions στο συλλογικό έργο NGOs, The UN & Global Governance, Boulder Co., Lynne Rienner Publishers
- *Gellner* 1996:112; (Gellner, E. 1996, «Η κοινωνία πολιτών και οι αντίπαλοι της: συνθήκες ελευθερίας»)
- *Salamon L & Anheier H.K.*, In search of the Non Profit Sector I: The question of definitions, Baltimore, MD, John Hopkins University, John Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project, Working Paper No. 2, 1992

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ ΚΑΙ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, αριθμός φύλλου 3820, Τεύχος Δεύτερο, 09 Σεπτεμβρίου 2020, <https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2021/04/10616.pdf>
- Dr. Ioannis E. Kotoulas, Macro-historical Causes of Modern Mass Migration, *Civitas Gentium* – 7:2 (2019), 113-123
- Ioannis E. Kotoulas & Wolfgang Puzstai, Migration as a Weapon: Turkey's Hybrid Warfare against the European Union, Foreign Affairs Institute, June 2020, https://www.researchgate.net/publication/342159374_Ioannis_E_Kotoulas_Wolfgang_Puzstai_Migration_as_a_Weapon_Turkey's_Hybrid_Warfare_against_the_European_Union
- Διαδικτυακή έκδοση δικτύου CNBC, κατηγορία Politics, 10.10.2019, 'Turkey's Erdogan threatens to release millions of refugees into Europe over criticism of Syria offensive', Natasha Turak, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://shorturl.at/sKLVY>
- Διαδικτυακή έκδοση εφημερίδας «Η Καθημερινή», 01.03.2021, «Κρατήσαμε στον Έβρο δίνοντας μάχες σώμα με σώμα», Σταύρος Τζίμας, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://shorturl.at/dhuwR>
- Διαδικτυακή πύλη Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου για τις εγγεγραμμένες στο Μητρώο Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, άντληση στοιχείων Δεκέμβριος, 2022, <https://ngo.migration.gov.gr/registered.php>

- Ηλεκτρονική μορφή εφημερίδας «Liberal», άντληση Νοέμβριος 2020, <https://www.liberal.gr/politiki/xekatharizei-topio-me-tis-mko-pliris-eleghos>
- Εγχειρίδιο για την Ίδρυση και Χρηματοδότηση των ΜΚΟ, NGEurope, έκδοση 2017, άντληση Μάιος 2022, https://ngeurope.net/sites/default/files/output/files/io7_gr.pdf
- Διαδικτυακή έκδοση εφημερίδας «Η Καθημερινή», στήλη «Απόψεις», 21.05.2020, <https://shorturl.at/eiyBQ>
- Διαδικτυακή έκδοση δικτύου CNBC, κατηγορία Politics, 10.10.2019, ‘Turkey’s Erdogan threatens to release millions of refugees into Europe over criticism of Syria offensive’, Natasha Turak, <https://shorturl.at/sKLVY>
- Διαδικτυακή έκδοση εφημερίδας «Η Καθημερινή», 01.03.2021, «Κρατήσαμε στον Έβδο δίνοντας μάχες σώμα με σώμα», Σταύρος Τζίμας, <https://shorturl.at/dhuwR>
- Διαδικτυακή έκδοση Εφημερίδας «Καθημερινή», Γιάννης Σουλιώτης, 04.10.2021, άντληση Οκτώβριος 2021, <https://www.kathimerini.gr/society/561523582/synelifthi-34chronos-tzichantistis-sto-kentro-tis-athinas/>
- Διαδικτυακή έκδοση Εφημερίδας «Έθνος», 09.09.2019, άντληση Απρίλιος 2020, <https://bit.ly/3I7fAXd>
- Ηλεκτρονικός Ιστότοπος Ενημερωτικού Ομίλου «ΣΚΑΪ», Μανώλης Κωστίδης, 13.09.2022, άντληση Σεπτέμβριος 2022, <https://bit.ly/3vnJnDt>
- Ηλεκτρονική έκδοση Εφημερίδας «Έθνος», Μαρία Ζαχαράκη, 14.05.2020, άντληση Ιούλιος 2020, <https://bit.ly/3G9w6TV>
- Ηλεκτρονική έκδοση Εφημερίδας «Berliner Zeitung», 28.02.2020, άντληση Ιούλιος 2022, <https://bit.ly/3VwLRKl>
- Ηλεκτρονική έκδοση Εφημερίδας «Berliner Zeitung», 29.02.2020, άντληση Ιούλιος 2022, <https://bit.ly/3i6G9RU>
- Διαδικτυακή Ενημερωτική Σελίδα «Μηχανή του Χρόνου», άντληση Απρίλιος 2020, <https://bit.ly/3jGfmwi>
- Ηλεκτρονική Έκδοση Εφημερίδας «Καθημερινή», 07.03.2020, άντληση Μάρτιος 2020, <https://bit.ly/3i2cwRN>
- Διαδικτυακή Έκδοση Αναφοράς Οργάνωσης «Border Violence Monitoring Network», άντληση Φεβρουάριος 2021, <https://bit.ly/3GvN943>

- Ηλεκτρονική Έκδοση Εφημερίδας «Ναυτεμπορική», 24.02.2016, άντληση Μάρτιος 2021, <https://bit.ly/3I7672g>
- Ηλεκτρονική Έκδοση Εφημερίδας «Πρώτο Θέμα», 04.03.2016, άντληση Φεβρουάριος 2022, <https://bit.ly/3vsaE82>
- Ηλεκτρονικός Ιστότοπος Ενημερωτικού Ομίλου «ΣΚΑΪ», 08.03.2015, άντληση Μάιος 2020 <https://bit.ly/3i1wkEE>
- Ηλεκτρονική Έκδοση Εφημερίδας «Το Βήμα», 27.02.2016, άντληση Ιούνιος 2022, <https://bit.ly/3Gs7xDe>
- Διαδικτυακός Ενημερωτικός Ιστότοπος «Lifo», 13.03.2017, άντληση Ιούνιος 2022, <https://bit.ly/3WSuPrf>
- Ηλεκτρονική Έκδοση Εφημερίδας «Financial Times», 15.12.2016, άντληση Ιούνιος 2021, <https://on.ft.com/3GtY0vv>
- Ηλεκτρονική Έκδοση Εφημερίδας «Spiegel», 30.12.2022, άντληση Δεκέμβριος 2022, <https://bit.ly/3vMdJjv>
- Ηλεκτρονική Έκδοση Εφημερίδας «Πρώτο Θέμα», 15.09.2022, άντληση Δεκέμβριος 2022, <https://bit.ly/3WCBar3>
- Ηλεκτρονική Έκδοση Εφημερίδας «Έθνος», 29.05.2022, άντληση Ιούνιος 2022, <https://bit.ly/3Z3mVgI>
- Ηλεκτρονική Έκδοση Εφημερίδας «Πρώτο Θέμα», 25.05.2020, άντληση Ιούνιος 2022, <https://bit.ly/3Z0Z7Kl>
- Ηλεκτρονική Έκδοση Εφημερίδας «Τα Νέα», Συνέντευξη Υπουργού Άγγελου Συρίγου, 25.10.2022, άντληση Δεκέμβριος 2022, <https://bit.ly/3CcQyCy>
- Διαδικτυακός Ενημερωτικός Ιστότοπος «Law & Order», 13.11.2022, άντληση Νοέμβριος 2022, <https://bit.ly/3IdSP3S>
- Επίσημη Ιστοσελίδα Ευρωπαϊκής Επιτροπής, https://commission.europa.eu/aid-development-cooperation-fundamental-rights/get-involved-eu-humanitarian-aid-and-development-cooperation/become-humanitarian-partner_el
- European Commission, ESPN Flash Report, 2016/64, Yannis Sakellis, Natalie Spyropoulou, Dimitris Ziomas – European Social Security Policy Network, Αύγουστος 2016

- Διαδικτυακή Σελίδα Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, «Δήλωση ΕΕ – Τουρκίας, 18 Μαρτίου 2016, <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/> , άντληση Μάιος 2024